

BATINA

Serie nouă, anul 6, nr. 80, decembrie 2020
www.cctb.ro

Revistă lunară editată de Centrul Cultural Județean Constanța
„Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

*Piesă vestimentară semnată de Lucia Niculescu, expert în cadrul compartimentului
Școala Populară de Arte și Meserii, catedra Arte Vizuale, clasa Design Vestimentar*

Cuprins

4	<i>De pe la noi</i>
„Pentru toate este un timp”	25	<i>Profesorii noștri</i>
Amor vincit omnia! Doru Iftene
7	<i>Obiceiuri de pe la noi</i>
Ignat și înătoarea	27	<i>Românii sunt pretutindeni</i>
Valentina Andrei a cucerit Elveția
10	<i>Dobrogea – locuri și oameni de poveste</i>
O iarnă înverșunată	29	<i>2020 Anul Gusti</i>
Contribuția lui Dimitrie Gusti
în crearea științei sociologice
13	<i>Eveniment</i>
Festivalul Internațional de Muzică Corală
„I.D.Chirescu” Cernavodă - Ediție Online	33	<i>Inedit</i>
Liviu Rebreanu și Constanța
15	<i>Spiritualitate</i>
Ovidius în fondul patrimonial al
bibliotecilor constănțene	35	<i>Reconstituiri</i>
N. Mihăescu - un poet erou
18	<i>„Pe căi dificile, către astre”</i>
Interviu cu prof. univ. dr. hab. Floretina Nicolae	36	<i>Remember</i>
Decembrie în istoria Dobrogei
20	<i>La pas prin Dobrogea istorică</i>
Tulcea cosmopolită a secolului al XIX-lea;
mahalalele etnice	37	<i>Copilărie</i>
Expoziție de desene ale copiilor

Datina, fondată în 1991, serie nouă,
Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

ISSN 1221-2253

DIRECTOR GENERAL INTERIMAR: ALINA ONEL
REDACTOR ȘEF: CONF.UNIV. DR. AURELIA LĂPUȘAN
REDACTORI: ANA MARIA ȘTEFAN, IULIA PANĂ, RALUCA PETRE,
OVIDIU DUNĂREANU, ADRIAN NICOLA

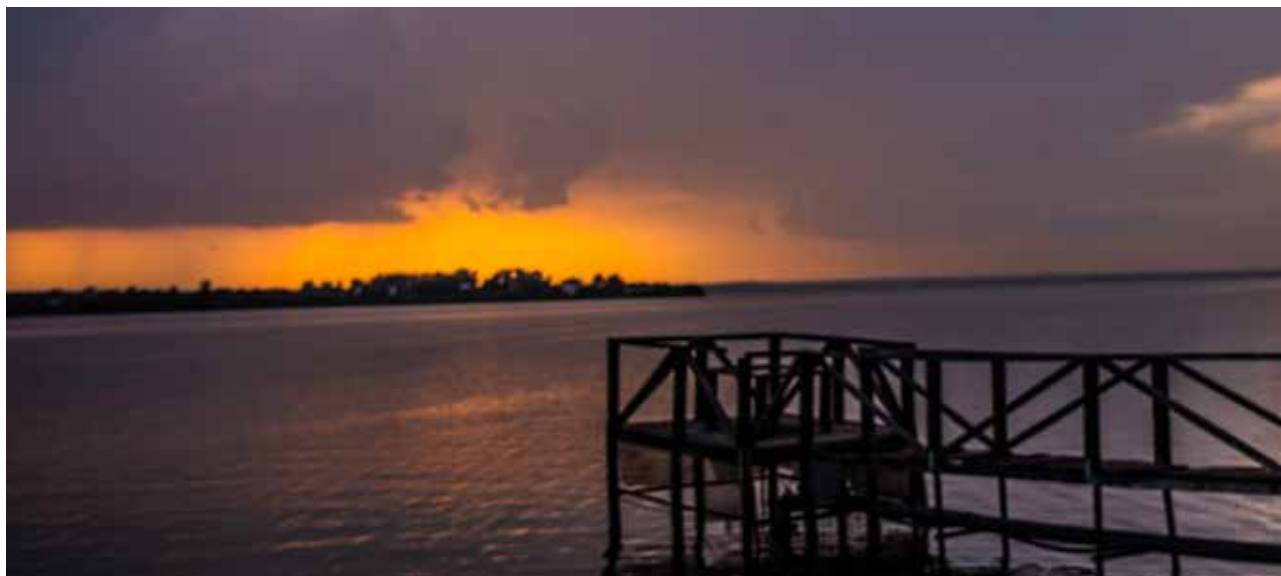
Director economic interimar: Andreea TOADER
Tehnoredactor: Traian Mircea VOINEAGU
Corectură: Daniela Andra COJOCEA

Copyright text și fotografii © Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”
Copyright prezentare grafică © 2016 Editura Datina
Iconografie: arhiva Centrului și colecții particulare

Tiparul FOTO STORY SRL Constanța, bd. Alex.Lăpușneanu nr. 163, fotoartagfa@yahoo.com
Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” - Constanța
Bd. Tomis nr. 110 Bd. I.C. Brătianu nr. 68
Tel./Fax: 0241 61 92 93 Tel: 0241 61 88 42
E-mail: office@scoalaarte.ro E-mail: cultural2@scoalaarte.ro

Decembrie și nimic mai mult

Aurelia LĂPUȘAN

Luna decembrie a fost, pentru cei mai mulți dintre noi, mereu scurtă, chiar prea scurtă, plină cu evenimente, surprize, daruri și cu multe așteptări. Începea solemn cu Ziua națională, paradă militară, mesaje și declarații, continua cu un Moș băgăcios prin ghetuțele copiilor împărțindu-le bețișoare și bomboane, apoi seria serbărilor desfășurate de an calendaristic, terminate, cum era firesc, cu multe colinde rostite la pomul împodobit, alături de care aștepta împovărat cu multe cadouri un Moș fardat în vată.

Dar Spiritul Crăciunului se revărsa, chiar din prima zi a lunii, în sufletul celor mari și mici, deopotrivă, veselie intra prin hornul caselor chiar și în cele mai depărtate meleaguri. Zăpada alba cenușii și cotidianul, starea de bine se instala din te miri ce. Era luna când credeam în miracole și îl așteptam pe Moș Crăciun să coboare pe hornul casei, chiar dacă locuiam la primul etaj al unui bloc turn.

Așa ne-am petrecut anii din urmă. Unii mai dens, alții mai nostalgici, după cum ne fusese lăsat. Păream mereu nemulțumiți de prea puținul pe care îl aveam.

Dar a venit acest molipsitor atotstăpân virus care ne-a carantinat orice așteptare, a închis ușa

dorințelor, lăsându-i pe colindători cu traistele goale, scenele fără artiști, viața fără aplauze, iar nopțile de decembrie fără sclipiri de nea.

Nimic nu mai este ca anul trecut. Și nici ca în ceilalți ani. Stăm în case și privim la străzile goale, ascultăm alarmantele știri repetate obsesiv, numărători sinistre, o aritmetică care nu cunoaște decât adunarea.

Și, totuși, de undeva răsună un clinchet de clopoțel. Parcă ceva se întâmplă. În fiecare din noi. A mijit Scânteia. S-a conturat Speranța. A apărut Dorința de a crede că va fi bine. De a deschide ușa noului an, 2021, cu Încredere.

Pentru întreaga Planetă, 2020 a însemnat marea Provocare. Cea care poate aduce Schimbarea. Care să ne facă mai înțelepți, mai puternici, mai adevărați și mai buni. Ea ne-a arătat cum trebuie să ne trăim viața, cum trebuie să ne bucurăm de clipă, de nimicuri, de oamenii de lângă noi, cum să dăruim dragostea și încrederea.

Nimic nu va mai fi ca în luna decembrie a oricărui an deja trecut. Dar ceea ce va veni în următoarele luni decembrie trebuie să fie mai bine, mai bun, mai frumos. Adică Altfel.

Fii binevenit, 2021! Du-te în istorie, 2020!

„Pentru toate este un timp”

Prof. Marioara MIHAI, Liceul Tehnologic Ciobanu

„Pentru toate este un timp” – o expresie aparent banală, dar de care îmi este foarte dor! O spunea, cu multă blândețe, bunica!

Este un timp pentru muncă, un timp pentru a ne bucura, unul pentru a uita, altul dimpotrivă, pentru a ne aminti lucruri, oameni ...și fapte! Acum, la început de decembrie, este un timp al amintirii, al reiterării, al colindelor! Ce este colindul? Conform DEX, colindul este un cântec tradițional cântat de cete de copii, de flăcăi sau de adulți cu prilejul sărbătorilor de Crăciun și de Anul Nou. Pentru cei care au trăit emoția colindatului, colindul este mai mult de atât!

Copil fiind, cuvântul „colind” mă fascina, mă ducea într-o lume de basm, mă prindea într-un vârtej al bucuriei inexplicabile. Pentru copilul de atunci, se deschideau „cerurile”, iar între oameni și Dumnezeu nu era decât o „azvârlitură de băț”...

Îmi imaginam fulgii de nea ca fiind pufii îngerilor care împânzesc văzduhul cu colindele lor, pentru a vesti Nașterea sfântă. Și bunica îmi povestea tot felul de întâmplări cu îngeri, cu sfinți, cu Maica Preacurată care L-a născut pe Iisus în ieslea sărăcăcioasă.

Vedeam aievea pe cei trei magi cum căutau locul unde avea să vină pe lume Mântuitorul, cum se orientau după lumina stelei stălucitoare și încercam în mintea mea să fac tot felul de conexiuni cu textul colindului:

„Steaua sus răsare,
Ca o taină mare,

*Steaua strălucește
Și lumii vestește,
Că astăzi Curata,
Preanevinovata,
Fecioara Maria
Naște pe Mesia”...*

Când ajungeam la verbul „vestește” îmi închipuiam că cerul se deschide și că șiruri nesfârșite de îngeri așezați de o parte și de alta a unei infinite scări, cu trâmbițe în mâini anunțau miraculoasa venire în lume a lui Mesia! Serafimii și heruvimii se întreceau într-un spectacol apoteotic.

Și acum îmi vin în minte clipele acelea când așteptam vremea colindatului! Și cel mai frumos colindat era atunci când era zăpadă și frig „de

crăpau pietrele”.

În noaptea de dinaintea Ajunului, ne pregăteam pentru a merge la colindat. Așezam hăinuțele, scoteam trăistuțele din șifonier... și apoi mergeam la culcare. De multe ori copiii vecinilor dormeau la noi, deoarece tata era „păzitorul” cetei. Noaptea aceea era magică, nu dormeam aproape deloc, visam cu ochii deschiși la toate poveștile spuse de bunica. În zori, pe la

4 dimineața, porneam cu „Bună dimineața”, sau „Colindețul”- cum i se mai spune! Prima casă colindată era a noastră: mergeam la ușa bunicii care era trează demult și spuneam „Colindețul”:

*„Bună dimineața la Moș Ajun
Că mâine e Crăciun”!*

Și bunica ieșea la ușă și ne dădea nuci, covrigi, bomboane și bani...

Prin crăpătura ușii ieșea miros de cozonaci, sarmale, caltaboși, tobă și gălbași de-ți lăsau gura apă! Afară era beznă, zăpada înghețată scârțâia sub cizmulițele noastre; de multe ori înghețam de frig, dar era o bucurie în suflet cum n-am mai avut parte mai târziu! Uneori alunecam, cădeam prin zăpadă, dar așa era obiceiul! Toți copiii

mergeau la colindat - nu pentru că erau săraci, ci pentru că așa era datina!

Pe întunericul acela era o forfotă continuă... se umbla din casă în casă! Copiii mai mici umblau cu „Colindețul”, iar cei mai marișori cu „Raza soarelui”. Când se lumina de ziuă ajungeam obosiți și înghețați de frig acasă unde începeam a număra nucile, merele, covrigii, bomboanele și bănuții!

Acesta era colindatul de dimineață, căci seara de Ajun se umbla cu alte colinde! Copiii mai mari umblau cu „Florile dalbe”, „Astă seară-i seară mare”, „Domn, domn să-nălțăm ” etc ! De data aceasta copiii primeau doar bani!

Tot acum, în seara de Ajun, colindă și cetele de flăcăi, cu alte tipuri de colinde care s-au păstrat până astăzi! Ce este interesant aici, este faptul că o parte dintre aceste colinde se cântă doar la Ciobanu, nu și în localitățile vecine! Astfel se regăsesc aici colinde precum: „Colindul mare de casă”, „Colindul mijlociu de casă”, „Colindul mic de casă”, „Bate vinte”, colinde pentru fete - „Colindul de fată mare”, „Peștele de mare”, „Joianii”, colind pentru văduvele bătrâne - „Cea mică bătrână”, „Ostrovelul”, „Colindul de pescar”, „Colindul de tineri”, colinde de băieți – „Șoimel”, „Leul”, „Cerbul”, „Ciuta” etc.

Colindatul flăcăilor începe întotdeauna de la casa preotului cu „Colindul de popă”.

La casele unde sunt fete de măritat, seara sunt colindate cu colindele de fete, iar în ziua de Crăciun, în jurul prânzului, cetele de colindători merg la casele fetelor pentru a le ura „colacul”. Aici flăcăii sunt serviți cu vin și cozonac, iar la plecare, de cele mai multe ori, pe lângă bani, primesc cârnați de casă și carne, necesare petrecerii de după colindat.

În toată copilăria mea, colindul meu a fost „Bate vinte”, colind pe care l-am găsit în monografia soților Aura-Ana și Alexandru Roșioru

- în lucrarea intitulată „Viața și istoria locuitorilor din Ciobanu și Miorița, județul Constanța” – pg. 291- pg. 292:

„Bate vintea”

*Lerului „Mihaela” frumoasa
Roagă-mi-se, roagă
Vântului de vară
Bate vintea, bate, lerului,
Și celui de primăvară
Lerului, bate vintea, bate,
Lin pân la pământ
Lerului pe sub lin pornit
Pe sub brazi mărunți
Pe la casa noastră
Vânători să-mi iasă
Și ei să-mi vâneze
Fiara crângului,
Cerbul câmpului.
Lerului, cerbul să trăgeară
Tot din colț, în colț
Și din munți, în munți,
Pe negre pârlogi,
Pe la casa noastră.
Lerului „Mihaela” frumoasa
Roagă-mi-se, roagă,
De taica, de maica,
De frați, de surori
De grădini cu flori.
Lerului, pe ea să mi-o lase
De la pat, la prag,
De la prag afară.
Lerului, părinți buni ce-aveară,
Pe ea mi-o lăsară
De la pat, la prag,
De la prag afară.
Ea când se uitară
Printre vânători,
La drag Voine-al ei,
De drag ce-i era,
În brațe-l lua,
Gurița că-i da,
În grădină-l băga,*

*Dar ce-i d-așternea,
Fir și-un calonfiru.
Căpătâi ce-i puse,
Știr și-un busuioc,
Să-și n-aibă noroc.
Ce-l mai șoșoia,
Până-l adormea.
Dacă-l adormea,
Ce-l mai pliscăia,
Până-l deștepta.
Dacă-l deștepta,
Din gură-i grăia:
Voinice, voinice,
Ce tot bați pe murgu,
Și-ți frământă tot trupul,
De taica, de maica,
De frați de surori,
De grădini cu flori.
Pentru ochii mei,
Negri ca ș-ai tăi,
Negri sprâncenați,
De toți mângâiați.
Lerului „Mihaela” frumoasa,
Să fii sănătoasă,
Cu frați, cu părinți!*

Cu toate că ne aflăm în vremuri de restriște, la țară, în speță la Ciobanu, încă se păstrează acel fond cultural popular, străvechi, conservat cu sfîntenie în primul rând de bunici, dar și de o parte din părinții care au crescut cu magia sărbătorilor și în care încă nu a murit copilul de odinioară. Din când în când deschidem cufărul fermecat al bunicii și scoatem de acolo bijuteriile timpului prelucrate în cuvinte, șlefuite cu dragoste și dor de oameni, de comunitate...de țara lor.

Abia acum am înțeles acele vorbe înțelepte ale bunicii, anume, că ”este un timp pentru toate”.

Ziua bună la dumneavoastră, cinstiți gospodari!

Sărbătorile lui Undrea, nume venit de la gerul care te împunge, sau Andrea, de la Sfântul Andrei, ale ultimei luni din an, ne prilejuiau nouă în copilărie o mulțime de bucurii, mai ales că cel mai ades eram și noi destul de des antrenați în tot ceea ce se întâmpla. Dintre aceste sărbători, cea mai plină de fiori și mai greu de dus ne era sărbătoarea Ignatului, aceea în care ai casei tăiau porcul și pregăteau carnea pentru a ne asigura mare parte din hrană, dacă era bine păstrată, până încolo, după semănăturile de primăvară și tăiatul viței de vie.

Carnea, hrană bună, dar rară pe masa gospodarului de la sat pe vremea aceea, ne ispitea și ne sporea neastâmpărul, dar nu aceasta era pricina pentru care nu mai dormeam de bucurie sau de spaimă în noaptea din ajunul Ignatului. Starea aceea ne-o pricinuia mulțimea de gesturi, de fapte, de obiceiuri ce însoțeau tăiatul porcului. Se spune că nici porcul nu doarme în noaptea din ajunul Ignatului fiindcă somnul îi este stins de cuțitul care, zic bătrânii, i se arată în vis doar în noaptea aceea, ca o prevestire a ceea ce avea să se întâmple, iar frica ce i-o ghiceam lui ne strica și nouă bucuria sărbătorii pe care dealtfel o așteptam. Ghiță, cum îl alintam noi mai în fiecare an pe porc, animalul căruia îi dădeam să mănânce, să bea apă și îi râneam fără plăcere de când era un groștei și până ce creștea mare, animalul cel mai adesea blând pe care îl frecam pe spate ca pe un semn de alint, iar el înțelegea destul de bine asta, avea să moară înjunghiat sub privirile noastre.

Mai la început, când nu puteam cuprinde cu gândul toate cele ce se petreceau sub privirile mele, credeam că fapta aceasta, de a-ți tăia un animal drag din curte, este un act de necuprinsă cruzime și barbarie. În ciuda faptului că mama și bunica ne ascundeau, să nu vedem cum cuțitul i se înfige în bregăta și îi curge sângele, ca să nu visăm urât noaptea, tata și tata mare, bunicul, ne trăgeau tot mai aproape de locul așternut cu paie de grâu în care urma să aibă loc sacrificiul și apoi arderea și curățarea. Spunea bunicul

că porcul tăiat când de față sunt oameni slabi, miloși, moare greu, iar carnea sa nu va fi la fel de bună ca atunci când la sacrificare sunt de față doar oameni curajoși și puternici, căroră să nu le tremure mâna și să-l facă să sufere cât mai puțin atunci când îl taie. De aceea și noi, viitorii bărbați, trebuia să fim de față ca să vedem, să știm, să îndurăm și să facem ce trebuie făcut atunci când vom fi mari.

„Barbaria” bărbaților din familia noastră mergea mai departe, căci ne chemau aproape de ei și, până să prindem de veste ce ni se pregătește, ne trezeam cu zbenghi în frunte sau pe obraji, amprente ale degetelor mari și puternice de la mâinile lor muncite, după ce acestea erau mai întâi înmuiate chiar în sângele proaspăt scurs din gâtulejul porcului. Și nu era singura dată când obraji și frunțile ne erau mânjite, căci funinginea paielor arse pentru pârlirea porcului ajungea sub formă de cruce sau alte semene deloc dorite de noi, făcute pe fețe atunci când nu ne feream de „pensulele” lor numai bune a ne mângâia fețele. Spuneau ei că în felul acesta vom fi feriți de boli, de dureri, de descânțece și alte rele, că obraji ne vor fi mereu rumeni de parcă ar fi mușcați de ger. Din sângele acela, mai cu seamă din cel luat de la porcii negri, se oprea o parte care, împreună cu fierrea, se folosea pentru diferite leacuri, mai ales la vindecarea frigurilor.

Atunci când porcul se vedea a fi curat, spălat și curățat bine de orice urmă de murdărie, porcul era crestă în jurul gâtului, pe creștet și pe spate, în așa fel încât să închipuiească o cruce, iar mama venea cu cățuiul de tămâie și îl tămâia, după care noi, copiii, trebuia să urcăm pe el și îl „călăream”, ca și când sub noi nu s-ar fi aflat un biet porc deja tăiat, am fi călărit calul năzdrăvan care a mâncat jăratic, din poveștile bunicii.

În curtea noastră se tăiau mereu păsări și animale, dar acum era cu totul altfel, exista o magie care ne cuprindea pe toți. Mai târziu, când am mai crescut, mi-a fost dat a înțelege că ceea ce făceau părinții și bunicii mei în ziua de Ignat nu era doar procesul de conservare a cărnii porcului, era un ritual însemnat, menit să-i pregătească pe oameni pentru iarna grea ce

sosea și să ne întărească pe noi, copiii, pentru a fi în stare a ne lua la trântă cu greutatea vieții. Ignatul nu era doar una din muncile gospodăriei, însoțită de momente mai mult sau mai puțin plăcute. Este greu de crezut, dar această zi era statornicită atunci chiar de cei care știau a căuta orânduiala stelelor. Da, chiar așa, pentru că în ziua următoare, pe 21 a lui Undrea, iarna își aduna cojoacele și venea încotoșmănată cu ele pe aceste meleaguri, fiindcă începea iarna astronomică, iar ziua începea a crește, și tot creștea, și tot creștea, până ce ne băteau la ușă Sânzienele, în luna lui Cireșar.

De bună seamă, strămoșii noștri daci, de la care ne vin multe sărbători și zic eu că ne vine și aceasta, în ziua dinaintea solstițiului de iarnă tăiau oi, nu porci, pentru că oaia era animalul cel mai de preț al dacului, getului, românului, până când pe aceste meleaguri să ajungă neamuri cărora le plăceau oile crezând că porcul este un „animal spurcat”. În vremurile acelea, oamenii locului au trebuit să urce la munte turmele de oi, pentru că acolo nu se încumetau să urce năvălitorii, și să le lăsăm lor jos, la șes, animalele „spurcate”, la care nu poșteau.

Însă nu numai ființele vii se tăiau și se ardeau ca sacrificiu și pentru purificare până cu ceva vreme în urmă. Oamenii mergeau în păduri și căutau cei mai falnici copaci, brazi, dacă îi aveau la îndemână, ori stejari, cărora după sacrificiu, după tăiere, le dădeau foc, adică îi incinerau. S-ar putea ca însuși numele de Ignat, ce se spune că s-ar trage de la Sfântul Ignatie, ar proveni de la cuvântul ignis, care în limba strămoșilor noștri latini ar însemna foc.

Mai târziu oamenii au crezut, și cred și acum, că acel arbore falnic ce se ardea în noaptea de Crăciun – care în zilele noastre nu arde, dar se aprinde cu lumini – ar trebui să însemne lumina care îndrumă pașii Magilor și care arată Fecioarei unde să se adăpostească pentru a-l naște pe Pruncul cel Sfânt, și ar da căldură ieslei pentru ca Mamă și Prunc să nu piară de ger.

Ca să nu mai taie și să ardă atâția copaci și mulțime de animale, strămoșii noștri au găsit felul însemnat în care să-și facă obiceiul, ca să nu mânjească forțele naturii, dar nici stricăciuni mari să nu facă: de Crăciun oamenii merg la colindat purtând pe față măști de taur sau plămădite din piei de oaie, dar și costumați drept călușei, capră sau brezaie. După ce aceste simboluri erau plimbate pe, colindate, pe la casele gospodarilor, erau „omorâte”, apoi li se dădea foc și se ardeau.

De mult timp s-a spus că uciderea unei ființe vii, fie ea și un porc, nu se prea se potrivește cu

milostenia, smerenia și bucuria vieții date de sărbătoarea Crăciunului, nici cu postul cel mare ce nu dă voie creștinului să pună gura pe carne. Tata spunea că nici nu te învață cineva cum să prepari carnea fără a o gusta. Românul a găsit însă, prin multe locuri, felul de a împăca treburile vieții cu canoanele bisericești. În unele părți de sub munte, am înțeles că porcul se taie abia în ajunul Crăciunului, nu de Ignat, pentru ca tot omul să-și ducă până la sfârșit postul, dar să și aibă la mare sărbătoare carne pe masă. Alții au lăsat să le facă treaba aceasta țiganii, cărora pe vremea robiei le păsa mai mult de ce vor avea să mănânce decât de felul în care îi îndemna religia să o facă, iar sărbătoarea de Ignat s-a numit în vremurile acelea „Crăciunul țiganilor”. Cel mai mult mi-a plăcut însă cum au încercat românii să ocolească postul și să se dezvinovățească în fața credinței lor și a preotului, la spovedanie, pentru că au mâncat carne în zi de post: bunătatea aceea de mâncare pregătită după tăierea animalului au numit-o „pomana porcului”. Asta ca să înțeleagă tot neștiutorul că tu, creștinul, te-ai spurcat în post pentru că nu puteai altfel să primești pomana data de bietul porc. Iar a refuza pomana, mai mare păcat se spune că ar fi.

De curând am înțeles însă că Ignatul mai avea pe vremuri și altă însemnătate decât aceea de zi în care se taie porcul. Ziua de 20 a lui Undrea era data la care toate îndeletnicirile din casa omului trebuiau să se încheie. Femeile nu aveau voie să spele lâna și cânepa, să le scarmene, să le dărăcească și să le toarcă decât până la această dată, adică până în clipa când se auzeau porcii țipând, sub porunca de a fi chinuite tare dacă nu se vor supune. Se spune din bătrâni că Ignatul ar fi avut cu dânsul și o pereche a sa care se chema Înătoarea, o femeie tare rea ce era în stare să opărească mâinile femeilor care torc după ce se deschideau zorii acestei zile sau le ia vloga, să nu mai poată să muncească. Doar că această Înătoare nu era ea doar pusă pe rele. Cred că era mai mult un fel de zână a inului. A inului, a plantei aceleia cu floare albastră din care se țese pânza cea moale și albă din care femeile satului românesc coseau, și încă se încumetă a coase și azi, ia, plămădind-o și dându-i toate frumusețile gurii noastre de rai, cu migală și dar al frumosului. Pentru că ia, simbolul nostru național regăsit după ce alte nații s-au minunat de ea, cămașa românească purtată și de capetele încoronate, atât de vestită acum în lume.

Ziua de Ignat nu este însă doar una a înțeleșurilor ascunse, este și o zi adesea plină de peripeții, dacă nu știi până unde să te întinzi și cât îți tine plapuma când este vorba de mâncarea și

băutura care ți-a lipsit amar de vreme pe timpul postului. Rachiul, care se bea fierț și dres cu zahăr, piper și alte mirodenii chiar la „râtul porcului”, era acela care căuta pricină și zăbanie în toate. Mai întâi se lupta cu gerul și oboseala, dar apoi el, bată-l vina!, era vinovat de aproape toate cele întâmplate altfel decât s-ar fi dorit.

Erau curți în care chiotul de veselie începea până ce porcul să-și dea duhul, dar pe acolo auzai la scurtă vreme strigăte și îndemnuri dinspre șira cu paie, locul cel mai nepotrivit spre care trebuie să alerge un rămător încă în putere după ce i s-au aprins paie pe spinare înainte de a-l cerceta dacă mai are suflare. Sau îl auzai pe casap strigând la ceilalți să se ațină la bietul animal fiindcă îndrăznise să fugă cu cuțitul său în gât. Tot rachiul mâna prea repede limbile, acestea se încurcau mai tare decât cele de la Turnul Babel, încât mai mult prin semne se înțelegeau iscușii gospodari dacă să înceapă despicarea de la cap sau de la coadă. Unui vecin, nepriceput în dichisul mușchilor și șuncilor porcului, de la vorba fără măsură pe care îl îndemna rachiul a

o rosti fără oprire, cel tocmit pentru a-l ajuta i-a plecat cu durere de cap de atâta sporovăială, supărat pe proprietarul porcului. Cel din urmă a stat pe lângă el cât a fost ziua de mare, păzindu-l să nu-l mănânce câinii sau să-i spurce mațele, luându-i seama până ce lumina s-a strecurat cine știe unde și s-a făcut seară, când i-a venit în ajutor un vecin care își terminase treaba lui și l-a scos din încurcătură.

Pentru noi, copiii, cel mai adesea ziua se termina jucându-ne în pridvorul casei cu bășica porcului umflată în chip de minge. Asta dacă ulița și curtea nu erau acoperite cu zăpadă. Cum zăpezile copilăriei mele nu prea se lăsau rugate să se aștearnă, ne avântam cu săniile pe derdeluș, unde, printre doi bulgări de zăpadă azvârliți spre ceilalți și un lunecuş cu sania până jos, în vale, ne făleam cu porcul familiei noastre, care, desigur, era mai mare și mai gras decât al celorlalți, chiar dacă era numai un pricăjit de groștei.

*Cu smerenie, al dumneavoastră
Adrian.*

*Piesă vestimentară
semnată de
Lucia Niculescu,
expert în cadrul
compartimentului
Școala Populară
de Arte și Meserii,
catedra Arte
Vizuale, clasa
Design Vestimentar*

O iarnă înverșunată

Ovidiu DUNĂREANU

Semnele că anul acela avea să fie unul de pomină s-au arătat fără zăbovire încă din primele lui zile.

De Bobotează, termometrele au coborât până la minus treizeci de grade Celsius, ceva nemaiîntâlnit în nici o altă iarnă până atunci pentru colțul de sud-vest al podișului. În numai o noapte, fluviul și ghiolul Bugeac – legat ca un cercel uriaș, azuriu, dintre dealuri de el printr-un mic prival – au înghețat tun, lepădând peste maluri mormane de sloiuri și de pește.

Locuitorii de prin satele vecine, prinzând de veste, au sărit în sănii, căruțe, pe cai sau au venit pe jos și au adunat în ce s-a nimerit – saci, coșuri de nuiete, papornițe, în poală ori în mânecile de la haine legate la capete –, carașii, crapii și șalăii înlemniiți, înfruptându-se pe săturate câteva săptămâni bune după aceea din ploconul neașteptat al apelor.

Vitelor le-a crăpat pielea în grajduri, iar în câmp și pe insule, păsările și animalele au căzut secerate de tăișul necruțător al gerului.

Sumedenie de corbi, ciocănituri, gaițe, pițigoii, sticleți, gugustiuci, stoluri întregi de ciori, vrăbii, pescăruși, rațe și găște sălbătice, duium de mistreți, căprioare, mufloni și vulpi zăceau cu zgaibaracele în sus, înghițite de nămeți.

În marginea așezărilor din apropierea pădurilor și a graniței au apărut lupii. Lipsiți de altă pradă, s-au repezit la oameni. În rarele lor drumuri pe la rude sau cu diferite treburi de la o localitate la alta, dacă nu aveau puști de vânătoare, gospodarii luau în sănii oale mari de pământ ori cazane de aramă pline cu cărbuni

încinși. Când fiarele se năpusteau la cai, ei aruncau cu jăratic, punându-le pe goană.

Mitică Oprea, toboșarul, imprudent, întorcându-se afumat în zori, pe jos, de la o nuntă din satul Gârlița, pe ceairul din coasta pădurii de la Căsăca a fost surprins de haită. A bătut toba toată ziua în mijlocul troienelor, ținând lupii la distanță, până l-au descoperit pe înserat aproape amorțit niște consăteni, care se înapoiau de la lemne. În uitătura străpungătoare, ce te băga în boală, aceștia au citit spaima nesfârșită care-l făcuse din om, neom.

Nici sfințirea apelor nu s-a mai putut ține ca de obicei – la Dunăre, unde în văzul întregii suflări a satului din barca lui Vane turtucăianul, popa Tudorancea, bărbat înalt cu părul împletit în coadă mare, azvârlea crucea spre adânc, după ea sărind de pe mal s-o prindă cei mai destoinici și căliți înotători.

Ajutat de dascăl și de două babe de încredere, preotul a săvârșit ceremonialul ca niciodată, la repezeală, în curtea bisericii, într-un hârdău cu apă încălzită. Apoi, el și cei câțiva enoriași temerari, veniți cu sticlutele să ia aiasmă, s-au împrăștiat ca potârnichele care încotro, cu mâinile, gleznele și fețele roșii degerate.

Cât despre alergarea de cai de după slujbă și prinderea crucii, ce să mai vorbim. Nici ea n-a mai avut loc, neîncumetându-se nimeni să se avânte călare prin omătul cât gardurile pe o asemenea urgie.

Prin case și pe la cârciumi, în jurul sobelor sau godinelor încinse, sătenii beau vin fiert cu zahăr, piper și scorțișoară și mâncau jumări calde,

pește prăjit, gigii-papa, murături și ghioslomele, întorcând cu presupusul pe toate părțile și despicând în paisprezece șirul zvonurilor care-i asaltau.

Umbla vorba că munți de sloiuri s-au îngrămădit peste piciorul din mijloc al podului

în șube bleumarin cu nasturi strălucitori de alamă, purtând pe cap căciuli îmblănite, iar în picioare cizme de pâslă, marinarii împreună cu căpitanul Verman au coborât pe insulele Opa și Pastramagia, s-au dus la stâni și au cumpărat de la ciobani putini cu brânză și berbeci, hotărâți să

de la Cernavodă și au înfundat Dunărea și se opinteau în el să-l rupă; oprit pe pod la semnal rapidul „Marea Neagră” n-a mai catadicsit să se urnească din loc în nici un fel, ca și când roțile i s-ar fi încheștat definitiv de șine; așa că pasagerii se aflau într-un vădit pericol, iar ținutul lor era de-acum pentru un răstimp complet izolat de restul lumii; că fluviul răbufnise printr-o spărtură la deal de Silistra și amenința s-o înece; că guvernul țării vecine ducea tratative urgente la telegraf cu guvernul nostru, să se deschidă granița la Regie, ca un divizion de tunuri de-al bulgarilor să treacă să bombardeze dopul de gheață din cotul de la Păcuiul lui Soare, să slobozească apa și să salveze astfel orașul de la dezastru; că autobuzul plecat spre Constanța cu o dimineață în urmă n-a mai ajuns la destinație; se bănuia ori că se înzăpezise împreună cu alte zeci de mașini pe serpentinele de la Urluia, ori că, din cauza viforitei, șoferul, un novice, o apucase din Băneasa la dreapta pe șoseaua spre Dobromir, și trecuse, fără să-și dea seama, frontiera; în loc să iasă pe la Șipote la Deleni, pe ruta obișnuită, cum era normal, o ținuse înaintea prin deșertul alb, unduitor al stepei și rătăcea cine știe în ce direcție necunoscută; că în Balcani, nici la trei sute de kilometri de satul lor, în valea fără iarnă de la Kazanlâk, prăpădul nimicea migdalii și trandafirii înfloriți, iar mai la sud, în Grecia, făcea ravagii prin livezile de smochini, portocali și lămâi dați în copt; că vaporul Ungheni, care asigura cursa locală între Ostrov și Călărași, pornit la iernat spre Giurgiu, fusese blocat de îngheț mai sus de sat, înainte să iasă în Dunărea Mare, pe brațul Jianu; înfofoliți

rămână acolo pe vas până în primăvară; și câte altele.

Cum-necum, târâș-grăpiș, veștile răzbeau până la ei năprasnice ca și gerul, de le stătea mintea în loc și li se făcea pielea de găină când le auzeau. Abia le puteau dovedi, neștiind cărora să le dea crezare mai întâi. Lumini și umbre le sclipeau pe chipuri și-n pupile, iar în încăperi stăruia o uluială de neînfrânt. Rareori tresărea câte cineva, încordându-și urechea înspre fereastră. Și nu se putea dumiri dacă, ceea ce răzbătuse până la el de afară, fusese urletul unui lup sau tunetul gheții.

– Nu-i a bună! Ce ne-o fi hărăzit să mai pătimim? – se mirau și se întrebau în sinea lor cu strângere de inimă, convinși mai mult ca oricând că grindeiul pământului se stricase rău de tot, și că, odată cu el și veacul se sucise anapoda ca dracul...

Dar cele îndurate de ei în zilele și nopțile lui Gerar n-au însemnat decât numai începutul unui șir lung de împrejurări la care aveau să fie părtași, menite parcă dinadins să le persiste în memorie și în suflute mult timp de atunci înainte...

Îmboldiți de gura nevestelor și de smiorcăiala copiilor flămânzi, doi vecini, ce locuiau în niște chichinețe din chirpici la marginea dinspre cimitir a satului, recunoscuți ca fiind nu numai scăpătați, dar și săraci cu duhul, Marin Răgălie și Ion Zăbavă, nemaivând altă scăpare, s-au decis să înfrunte grozăvia și să iasă la vânat de iepuri cu ciomagul.

Nu știu cine, la un pahar de rachiu la cârciumă aruncase așa, în dorul lelii, o vorbă, că în viile de

pe platoul de la Parapet urechiații se adunau cu nemiluita și rodeau lihniti în absență de altă hrană coaja dulce-acrișoară a corzilor de viță.

Iar lor nici nu le-a trebuit mai mult. Au prins spusele ăluia din zbor și le-au luat de bune, datul iamei prin iepurime pârându-li-se din acea clipă o nimica toată.

Cum locul cu pricina se afla cam departe de sat, la un ceas și ceva de mers pe jos, vânătorii noștri s-au trezit cu noaptea în cap, s-au îmboșcanat bine, și-au uns fețele și mâinile cu grăsime, și-au aruncat pe după gât traistele – cu lațurile de sârmă oțelită, cuțitele și sticlele cu vin de mărunțică, vărâte într-însele –, și-a luat fiecare băta din lemn de corn, și au purces degrabă la drum.

– Dacă întindem pasul, îi dibuim la țanc. Până la ziuă, otânjim o droaie. Ne-a pus Dumnezeu mâna pe scăfârlie! Oameni ne facem! – se îndemneau încrezători și socoteau cu glasuri însuflețite, săltând cu opincile peste coamele colțuroase, înghețate ale troienelor.

Din când în când se opreau, scoteau sticlele și își potoleau nițel șuiurul răsuflărilor vlăguite de ger, trăgând cu nesaț câte un gât din licoarea neagră, tămâioasă, care-i cuprindea numaidecât ca o dogoreală pe dedesubt; băteau cu podul palmelor dopurile din coceni de porumb, îndesau butelcile la loc în traiste și, sprijinindu-se de bătele ghintuite, își continuau lupta cu nămeții.

În căutăturile lor aspre, hotărâte, scânteiau tăciunii aprinși ai nădejzii și nerăbdării. Zăpada groasă le scârțâia sub tălpi, luminându-le calea. Prevestitor, întunericul atârna ca o blană imensă de lup, albastruie, nălucind ferfeniță, pe deasupra dealurilor.

Ajunși cu chiu, cu vai mai mult pe dibuite afară din sat, cam pe-acolo pe unde trebuia să fie Cișmeaua lui Rașet – astupată pe de-a-ntregul, cu ulucile și crucea ei de piatră, de noianul de ninsoare –, Marin Răgălie și Ion Zăbavă au cotit-o, și mai îndârjiți, urcând panta, pe lângă căsoiul înmărmurit ca o vedenie în bezna din gura jepșii al colonelului Damian, înspre Parapet, și duși au fost ...

Cei câțiva săteni, care au avut curajul nebunesc să răzbată o zi mai târziu, de Sfântul Trifu, cu mâncare și băutură până pe deal unde, după datină, au tăiat primele corzi în acel an ale butucilor de viță, la întoarcere s-au trezit asaltați de soțiile, rudele și gloata de copii ai celor doi nevoiași.

Oamenii s-au jurat că nu i-au întâlnit în nici un chip – nici vii, nici morți –, și că pe platou, cât au putut răzbi cu ochii prin vânzoleala deasă a viscolului, nu au zărit nici măcar o urmă cât de mică de-a vânătorilor, iar de-a iepurilor, nici pomeneală.

Femeile boceau și se văitau pe ruptelea:

– Aoleu! De ce s-au luat după cine nu trebuia! De ce ne-am pus în mintea lor și i-am lăsat să plece?!

Se zbuciumau, urlau și se dădeau cu capul de ceasul morții, mai abitir decât crivățul hain:

– Cu ce-am păcăuit, Doamne, cu ce te-am mâniat, de ne prigonești atât de amarnic?!

Ți se înmuia și rupea inima oricât de dârz te-ai fi ținut, te năpădeau lacrimile de jalea lor.

Dar nici unul dintre cei prezenți nu le putea alina în vreun fel durerea sau ajuta cu ceva. Nici unul nu era în stare să-și ia inima în dinți și să pornească în pragul serii pe o astfel de vreme în căutarea braconierilor.

Zvonul că ei n-au mai ajuns de două zile acasă și că n-ar mai fi de găsit nicicum, s-a întins din gură în gură și a băgat satul din nou în sperieți, tăind elanul credulilor de a mai plănuii escapade de cotonogire a nevinovatelor sălbăticiuni prin vii.

Bănuieli peste bănuieli, păreri peste păreri cu sau fără un temei real le-au muncit mințile la toți, obligându-i să facă din noaptea ce a urmat, ca din atâtea de până atunci, una disputată și albă.

După o îndelungată chibzuială, cu ochii cârpiți de nesomn, sătenii și-au dat seama că în povestea asta ceva le scăpa, ceva persista ca o negură tulbure, greu de descălcit.

O parte din ei, știindu-le bine lui Marin Răgălie și lui Ion Zăbavă priceperea, ca a nimeni altora, în mânuirea ciomagului și în punerea lațurilor cât și robustețea lor de inși obișnuiți cu

greul, înclinau să creadă că nu li se întâmplase nici o nenorocire, și că aceștia aveau să apară cât de curând, împovărați de iepuri.

Cealaltă parte, cei care-i cunoșteau mai puțin, prudenți, fără să se hazardeze în afirmații pripite, erau decisi, dacă lucrurile nu se lămurau nici în a treia zi, să formeze o ceată, să înhame caii la o sanie, să-l ia și pe Gheorghe Pană, paznicul de vânătoare, cu pușca, și să plece grabnic după ei.

Dar cum un necaz nu vine niciodată singur, chiar după miezul acelei nopți uraganul de zăpadă a atins culmea furiei, dându-le planul peste cap.

Părea că o turmă de bivoli albi tăbărase orbește din văzduh peste lume și o sfâșia cu coarnele și o pisa cu copitele. Ningeaa așa de tare, că nu vedeai de aici până colea și nu te dumireai, dacă ceea ce se petrecea, era lucru curat sau nu. Cerul vuia, se zbuciuma și trosnea cumplit din rărunchi, se spărsese pe de-a-ntregul și nu-și mai putea stăvili deloc potopul.

Lovit din toate părțile, pierdut, satul se

chircise pe fundul văii și căzuse în amorteală. Timp de o săptămână, nimeni n-a mai ieșit și nici n-a mai intrat cineva în el.

Adulmecând răul și primejdia de afară, gospodarii se zăvorăra în case, fiecare cu grijile și îndeletnicirile lui.

Izolate de restul așezării, în cămăruțele sărăcicioase de lut din spatele cimitirului, familiile năpăstuite au fost repede date uitării, iar despre supărarea și bărbății lor, dispăruți fără urmă, nu s-a mai scos un cuvânt...

După șapte zile și șapte nopți, în care se prăbușise orice curaj în ei, în zori, când au deschis ochii, sătenii au simțit cum peste acoperișuri stăruia o liniște înviorătoare, netulburată de nimic. Au sărit din așternuturi, au descuiat ușile și s-au uitat afară. De deasupra mormanelor de omăt, grămadite pe prispe, pe pridvoare și în curți, fâșia cerului strălucea limpede, neclintită. Au răsuflat în sfârșit ușurați. O stâncă părea să li se fi luat de pe inimă. Nu mai aveau motiv să se teamă. Lumea își revenea...

Eveniment

Festivalul Internațional de Muzică Corală „I.D.Chirescu” Cernavodă Ediție Online

Sorina POPA, Director Casa de Cultură Cernavodă

Veste bună pentru iubitorii muzicii corale! În ciuda vremurilor pandemice, Festivalul Internațional de Muzică „Ioan D. Chirescu” a continuat și în acest an, cu ediția a XXXIX-a, de această dată cu o viață virtuală, asigurând continuitatea tradiției culturale locale de aproape patru decenii! Evenimentul a fost difuzat la data de 12 decembrie, orele 20:30, pe postul regional de televiziune Media TV, iar în mediul ONLINE, pe paginile de Facebook CT News, GoNEXT și Casa de Cultură „I.D.Chirescu”.

Chiar dacă a lipsit armonia concertelor corale, Administrația Publică Locală Cernavodă a asigurat sprijinul necesar desfășurării unei ediții online, la care s-au alăturat 13 ansambluri corale, cu renume național sau internațional:

Corul de Cameră „Preludiu” București, Corala Bărbătească „Armonia” Constanța, Corala „Voci Transilvane” Cluj Napoca, Corul de Cameră „Song, București, ”Corul „Metamorphosis” Constanța, Corul „Canticum” București, Corala Feminină „Arpeggio” Roma, Italia, Corul „Voces” Oradea, Cvintetul Vocal „Anatoly” Brașov, Corul de Tineret „Marmara University”, Istanbul, Turcia, Corul Mixt „Trison”, Brăila, Corala Ortodoxă „Sfântul Roman Melodul”, Italia, Corul Mixt „I.D.Chirescu” Cernavodă.

Deși nu au avut posibilitatea de a se reuni pe scena Casei de Cultură, dar nici bucuria întâlnirilor artiștilor interpreți și jurați, ansamblurile corale au contribuit la realizarea acestei ediții online, cu prestații artistice înregistrate! Interpretările

acestora conțin cântece culese din repertorii de Crăciun și din creația corală românească și universală.

Alături de organizatori, participă la realizarea acestui proiect juriul onorific format din personalități marcante ale muzicii corale românești: Voicu Enăchescu (președintele ANCR), Valentin Gruescu (doctor în științe musicale, compozitor, dirijor, conferențiar al UNMCB), Alexandru Bădulescu (profesor, doctor în muzicologie), Ciprian Țuțu (lector universitar doctor al UNMB și dirijor al Corului Academic Radio), IPS Arhiepiscopul Tomisului Teodosie (profesor universitar prorector al Universității "Ovidius" Constanța, doctor în teologie și științe musicale), Theodor Rădulescu (maestru de studii musicale al Centrului Cultural Județean Constanța Teodor Burada, dirijor al corului mixt "I.D.Chirescu" între anii 1988 - 2007 și

fondator al Festivalului "I.D.Chirescu"), Liliana Pispiris (fondator și secretar general al fundației "Madrigal Marin Constantin" și consilier al Corului Național de Cameră "Madrigal"), Daniela Gibescu (doctor etnomuzicolog și producător muzical al ELECTRECORD București) și Alina Pârvulescu (profesor secretar general al ANCR). Aceste nume prestigioase au contribuit an de an la buna desfășurare a festivalului, dar și la creșterea calității culturale a acestuia, prin intermediul vastelor experiențe muzicale, prin recomandările de excepție și chiar promovarea în "lumea" muzicii corale. Unele dintre aceste valori au participat chiar de la prima ediție, fie în calitate de jurat, fie pe scenă, în calitate de dirijor sau solist, unii dintre ei au avut chiar extraordinare oportunități ale unor colaborări muzicale cu marele compozitor Ioan Dimitrie Chirescu. Sprijinul acestor personalități culturale, dar și implicarea constantă a autorității locale, au făcut posibilă evoluția evenimentului, pe plan interpretativ, repertorial și organizatoric, devenind în timp un punct de referință pe harta muzicii corale românești.

Tradiția corală românească domnește la Cernavodă de mai bine de 125 de ani, odată cu nașterea corului mixt "I.D.Chirescu", sub bagheta părintelui învățător, unul dintre "întemeietorii" școlii românești în Dobrogea. Această "binecuvântare culturală" s-a păstrat de-a lungul vremurilor bune și celor grele, din generație în generație, iar azi, grupul coral există prin oameni uniți de dragostea față de muzică.

Această ediție a Festivalului Internațional de Muzică Corală "Ioan.D.Chirescu" este una aniversară, prilejuită de împlinirea a 125 de ani de la primul concert oficial al corului "I.D.Chirescu", în cadrul festivităților dedicate inaugurării Podului Carol I, desfășurate în prezența regelui și a marelui inginer Anghel Saligny.

Foto: Iulia Pană

Ovidius în fondul patrimonial al bibliotecilor constănțene

Conf. univ. dr. Florentina NICOLAE

Prețuirea lui Publius Ovidius Naso de către tomitani este consemnată încă din perioada medievală. În 1498, istoricul Pontanus menționează că tomitanii i-au ridicat, pe cheltuiala lor, un monument poetului, lângă porțile orașului.¹

Lirica exilului a constituit o sursă pentru istoricii umaniști italieni și polonezi care au abordat, pentru prima dată în cultură, subiectul latinității limbii și poporului nostru. Nicolaus Olahus, primul umanist român, ne-a lăsat 79 de poeme în limba latină, în care influența lui Ovidius este covârșitoare. Elegiile pe care Olahus le-a scris în amintirea cuiva (fratele său, Erasmus din Rotterdam etc) sunt cuprinse de fiorul ovidian și sunt inspirate din celebrul său epitaf, care mărginește statuia tomitană:

*Hic ego qui iaceo tenerorum lusor amorum
Ingenio perii, Naso poeta meo.
At tibi qui transis, ne sit grave quisquis amasti,
Dicere: Nasonis molliter ossa cubent.
(Tristia, III, 73-76)*

*Sub astă piatră zace Ovidiu, cântărețul
lubirilor gingașe, răpus de-al său talent,
O, tu, ce treci pe-aice, dac-ai iubit vreodată,
Te roagă pentru dânsul: să-i fie somnul lin.
(trad. Theodor Naum)*

Deși din epitaful ovidian rezultă că poetul dorește să fie păstrat în memoria colectivă în principal pentru lirica sa de dragoste, în cultura română, umaniștii români au preluat de la aceștia interesul pentru istoria națională și pentru limba-mamă, latina, acordând importanța cuvenită poetului Ovidius. Aeneas Sylvius Piccolomini, Stanislaus Sarnicki, Laurentius Toppeltinus de Mediaș care îl citează și comentează sunt surse importante pentru Miron Costin și pentru Dimitrie Cantemir. Cei doi l-au cunoscut pe Ovidius prin intermediul acestor surse străine și i-au folosit opera pentru informațiile istorice care pun sub semnul nobleței începuturile poporului român. Iubirea pentru patrie este ilustrată de Cantemir, în Istoria ieroglifică, primul roman românesc, cu ecouri ovidiene ale motivului literar dulce et decorum est pro patria mori (dulce și onorabil este să mori pentru patrie) – pentru slobozenie și moșie cu cinste a muri². Îi datorăm lui Ovidius mai mult decât imensa moștenire literară universală, el este important pentru noi din motive adânci, care țin de ființa noastră națională.

Preocupările pentru opera mitologică și de dragoste a lui Ovidius au început mai târziu, în iluminism și romantism, iar succesul la publicul educat explică reeditările și circulația intensă a liricii ovidiene. Unele dintre acestea s-au odihnit o perioadă în biblioteci particulare și apoi în anticariate, de unde le-au scos bibliotecarii

1. Nicolae Lascu, Hic ego qui iaceo. Epigrafi și poezie, Revista „Pontica”, 4, 1971, p. 211.

2. Stefan Cucu, Publius Ovidius Naso și literatura română, Ex Ponto, Constanța, 2003, p. 83.

dobrogeni care au înțeles valoarea lor bibliofilă, literară, precum și impactul cultural pentru publicul locului.

Fondurile Bibliotecii Universitare „Ioan Popișteanu” cuprind câteva comori de carte rară, aflate în patrimoniul dobrogean, cu referire la operele poetului latin Publius Ovidius Naso. Sunt opere în ediții vechi, datând din secolele al XVII-lea – al XIX-lea. Achiziționarea de ediții valoroase ale operelor ovidiene poate fi considerată parte

a unui adevărat program cultural al bibliotecilor Constanței; este o formă de omagiere a memoriei acestui Poet, devenit un adevărat brand al orașului nostru, precum și al orașului vecin care îi poartă numele.

Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” este proprietara unor ediții bibliofile foarte valoroase³. Cea mai veche dintre acestea datează din 1601 și cuprinde opera omnia, în trei volume, tipărite la Frankfurt, Germania. O altă ediție integrală (trei volume legate într-unul singur) a fost tipărită la Amsterdam de Daniel Elzevir, în 1652. Tot la Biblioteca Județeană se găsesc o ediție a Metamorfozelor, volumul al II-lea, în limba latină, tipărită în Amsterdam, în 1683, o altă ediție a Metamorfozelor, în limba latină, apărută tot în Amsterdam, în 1722. Biblioteca Județeană mai deține o ediție a Metamorfozelor din 1756 și o ediție a Eroinelor din 1760, ambele tipărite în Tyrnavia, Slovacia. La acestea se adaugă o ediție de lux tipărită la Paris, în 1793 (volumul al II-lea, dintr-un total de trei, cuprinzând Metamorfozele).

În 2014, Centrul cultural „Teodor Burada” din Constanța și-a îmbogățit fondul de carte cu o achiziție spectaculoasă, descoperită pe raftul unui anticariat: Metamorfozele lui Ovidius, în ediție liliput, publicată în limba latină, la

3. Adriana Cristina Dinuliu, „Ediții ovidiene din patrimoniul Bibliotecii Ioan N. Roman din Constanța (sec. XVII-XIX)”, în volumul Interferențe ovidiene, Ediție îngrijită de Livia Buzoianu, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, Constanța, 2009, pp. 227-241.

Pagini facsimil din opera ovidiană aflată în bibliotecile constănțene

Amsterdam, în 1717. Volumul este legat în piele maro, foarte bine conservată, cu litere aurite pe cotor (Ovidii Opera. Vol. II). Este vorba despre volumul al doilea al unui compendiu ovidian (series compendiosa), din toate cele 15 cărți ale Metamorfozelor.

Edițiile ovidiene aflate în patrimoniul BUOC au fost prezentate în catalogul Carte veche românească aflată în patrimoniul Bibliotecii Universității „Ovidius” din Constanța, Ovidius University Press, Constanța, 2012. Am inventariat o ediție din 1898, Morceaux choisis des métamorphoses, publicată la Paris, Librairie Hachette, Choix des Métamorphoses d'Ovide, o ediție tot Hachette, 1866, ambele cu fragmente în original din opera Metamorfoze, cu ample comentarii filologice și informații istorice. O ediție fără anul menționat pe copertă conține o antologie de traduceri în limba germană a unui cunoscut erudit german, Johann Heinrich Voss, care, prin traducerea epopeilor homerice, îndeosebi prin cea publicată în 1781, a redeșteptat interesul publicului german pentru literatura clasică greacă. Acesta a mai tradus și Horatius, Vergilius, Propertius, Tibullus etc. Ediția care se află în fondurile bibliotecii noastre datează probabil din 1870 și a fost publicată la Leipzig, în tipografia lui Philipp Reclam Jun.

Biblioteca mai deține un volum din seria Opera omnia. Ad codicum Lipsiensium Aldinarumque fidei, apărută în a doua jumătate a secolului al XIX. Lucrarea nu are precizate anul, editura, locul de apariție, dar datele de pe copertă o încadrează în seria menționată.

Cea mai valoroasă ediție din fondul Bibliotecii Universitare este datată 1664, tipărită la Amsterdam de către celebrul Daniel Elzevir, și în care au fost publicate fragmente din operele Fasti, Tristia, Ex Ponto, Ibis.

Din cuprinsul volumelor de patrimoniu, constatăm un interes particular al directorului care le-a achiziționat, domnul Ioan Popișteanu, pentru Metamorfoze și pentru lirica exilului. De altfel, preferința pentru poezia mitologică a Metamorfozelor am remarcat-o și atunci când am analizat edițiile de patrimoniu din fondurile Bibliotecii Județene „I. N. Roman”.

Aș dori să adaug că prima teză de doctorat susținută la UOC a avut ca subiect opera ovidiană. Autorul ei a fost un erudit clasicist și cadru didactical universității, regretatul Ștefan Cucu. Nu întâmplător, în prefața cărții, publicate la Editura Ex Ponto, în 2003, îi mulțumea directorului bibliotecii, domnului Ioan Popișteanu, pentru oportunitățile de cercetare pe care i le-a oferit prin fondul de care deosebit de valoros.

Foto: Iulia Pană

Interviu cu prof. univ. dr. hab. Florentina Nicolae, specialistă în neolatină și laureată a Premiului Academiei Române

Conf.univ.dr. Raluca PETRE

Pornim de la recunoaștere prin premii, pentru a ajunge la operă, într-o zonă elegantă și sofisticată, studiile clasice. Nu sunt mulți specialiști care să reușească nu doar să stăpânească o limbă ce nu mai este în circulație, precum latina, dar să și reușească să recompună un univers al trecutului prin intermediul scrierilor învățaților. În mod particular, studiul monarhului și cărturarului Dimitrie Cantemir contribuie în mod direct la înțelegerea culturii și civilizației din care ne tragem. Pentru redarea în contemporaneitate a acestei cunoașteri trebuie să îi mulțumim eruditei noastre colege de la Universitatea Ovidius din Constanța, Facultatea de Litere, prof.univ.dr.hab.Florentina Nicolae. În ultimii doi ani a primit recunoașterea Academiei Române, respectiv a Muzeului Național al Literaturii Române prin două prestigioase premii în domeniul filologiei clasice. Premiile Academiei Române se acordă oamenilor de știință și litere, artiștilor români, din țară sau din străinătate, pentru meritul de a fi contribuit, prin activitatea și opera lor, la dezvoltarea culturii și științei românești.

Cum ați contribuit la dezvoltarea culturii române, într-o definiție personală?

- Imi puneți o întrebare foarte grea, nici nu știu dacă am contribuit, este poate prea mult. Am reușit și eu să adaug ceva la studiile de latină cantemiriană și de istorie a literaturii române vechi, prin câteva ediții critice, printr-o teză de doctorat și câteva cercetări personale. Poate că publicarea unor ediții princeps de text latin cantemirian ar fi răspunsul la întrebarea dumneavoastră. Li sunt recunoscătoare domnului academician Eugen Simion care a avut încredere în mine și m-a determinat să duc la capăt un proiect îndelungat și anevoios. Primul proiect al Academiei Române la înființare, în 1866, a fost publicarea întregii opere a lui Dimitrie Cantemir. Sub conducerea domniei sale, acest proiect a fost finalizat de curând, în cadrul Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, al Academiei, ceea ce este o realizare deosebită pentru cultura română.

Cum arată o zi din viața unui cărturar modern, care sunt principalele proiecte de cercetare în care sunteți implicată?

- Cred că o zi din viața unui cărturar modern, indiferent de domeniu, seamănă mult cu viața unui sportiv de performanță. Trebuie să ai un program bine definit ca timp și ca structură, să nu te abați de la acesta. Este nevoie să îți cunoști și limitele personale. Nu recomand suprasolicitarea, în niciun caz. Dictionul lui Iuvenal *Mens sana in corpore sano* este peren. Cu atât mai mult în condițiile actuale, grija pentru sănătate, pentru buna funcționare a corpului și a minții se leagă direct de performanțele profesionale. Ingredientele succesului sunt multiple și depind într-o măsură de fiecare persoană în parte. Însă fără rigoare și pasiune nu se face performanță. Cât privește proiectele actuale, am rămas în zona literaturii latine umaniste și acum lucrez la o traducere din latină, în română, a poeziilor lui Nicolaus Olahus, mai puțin cunoscute publicului român.

Aș dori să întreb despre cum ați ajuns la Dimitrie Cantemir și cum v-ați specializat în neolatină și în opera monarhului medieval?

La Dimitrie Cantemir am ajuns în timpul studenției, pentru că am fost îndrumată de profesoara mea care mi-a coordonat teza de licență, doamna Ana Cristina Halichias, spre opera de limbă latină a acestuia. Pe vremea aceea, în 1994, studiile axate pe latina lui Cantemir erau foarte puține. Eram studentă la Facultatea de Litere și Teologie a UOC, dar a trebuit să fac un stagiu de cercetare la București, fiindcă în Constanța nu existau materiale. Atunci am pătruns – cu sprijinul doamnei profesoare - în biblioteca Institutului de Lingvistică al Academiei Române, care mă fascina, deoarece cărți de mare valoare se aflau pe rafturi, lângă cititori. Pentru mine era o senzație extraordinară să stau în apropierea acelor opere. Am revenit la Cantemir când m-am înscris la doctorat, la Universitatea din București. Coordonatorul tezei, regretatul profesor Dan Slușanschi, se arătase interesat de lucrarea mea de licență și atunci am îndrăznit să

Îl întreb dacă dorește să mă îndrume. Am luptat un an să îl conving, cu dări de seamă periodice asupra lecturilor mele. După un an, în 1997, m-a primit și timp de șapte ani am cercetat latina cantemiriană sub aspect sintactic. A fost primul studiu de amploare pe această temă, cum observa atunci academicianul Virgil Cândea, membru în comisia de susținere a tezei de doctorat. După aceea am continuat cercetările pe arii tot mai extinse, motiv pentru care, în 2013, am fost cooptată în proiectul Dimitrie Cantemir. Opere fundamentale, care a dus la apariția edițiilor critice de texte latinești.

Care sunt cele mai importante lecții pe care le-am putea învăța de la marele cărturar moldovean, care sunt principalele direcții de cunoaștere ce au relevanță în contemporaneitate?

- Dimitrie Cantemir a fost prima personalitate enciclopedică a culturii române, primul român membru al unei academii de științe, cea din Berlin, primul istoric român în sensul științific al termenului. El a introdus, în umanismul românesc, perspectiva critică asupra surselor bibliografice, a realizat primele studii de logică și de filosofie de la noi, în latină și în română, este autorul primului roman românesc și al primului tratat de muzică (în limba turcă). A avut curajul să abordeze teme care nu avuseseră precedent în cultura română, să modernizeze mentalitatea cititorilor români și chiar limba română. A fost o persoană extrem de mândră de originea sa, de cultura sa vastă, a avut conștiința valorii personale și și-a pus eforturile intelectuale în slujba propriei țări. Acestea sunt câteva dintre cele mai frumoase lecții pe care ni le-a lăsat.

Cum arată studiile clasice în România în momentul de față?

- Studiile clasice din România sunt supuse unei puternice presiuni din partea oficialităților politice și din partea unui segment al opiniei publice. Dacă s-ar face niște studii pertinente și pe un lot mare de respondenți din licee și universități la nivel național, s-ar vedea că atitudinea liceenilor și a studenților care au fost inițiați de profesorii lor în studiile clasice este frecvent plină de reverență. "Certamen Ovidianum Ponticum" a adunat, vreme de 25 de ani, zeci de liceeni la Constanța, pentru a se întrece pe teme ovidiene. Unii dintre aceștia au mers la varianta internațională a concursului, la Sulmona. Mai sunt și alte concursuri, olimpiade la care vine un număr suficient de liceeni, cât să îmi pot susține acest punct de vedere. La Litere și Teologie studenții acceptă limba latină nu ca pe

un rău necesar, ci ca pe o limbă de cultură care îți deschide calea spre studiile de lingvistică, de literatură, de teologie. Anul acesta, în vreme de pandemie, studenții au cerut teme suplimentare, deși au teme săptămânale, pentru că pur și simplu vor să învețe mai mult și mai bine. Sunt foarte mândră de ei, de atitudinea serioasă pe care au arătat-o.

Ce înseamnă Premiul Academiei pentru dumneavoastră și pentru Facultatea de Litere, Universitatea „Ovidius” din Constanța? Dar Premiul Muzeului Literaturii Române? Nu mulți

sunt cercetătorii din universitatea noastră care să fi ajuns la această nivel de recunoaștere națională.

- Cele două premii despre care vorbiți au fost obținute în 2019, respectiv în 2020, pentru câteva dintre edițiile critice la care am lucrat. Am fost cooptată în colectivul Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” al Academiei Române și am avut privilegiul de a colabora îndeosebi cu doamna profesor universitar Ioana Costa, de la Universitatea din București, care s-a ocupat de traducerea textelor editate critic de mine. Ori de câte ori am avut ocazia, am spus că sunt un produs al Universității „Ovidius” din Constanța, al Facultății de Litere, unde am făcut studiile de licență și unde predau latina de aproape 25 de ani. Sunt onorată că în felul acesta, alături de alți colegi de-ai mei, de la Litere și de la alte facultăți ale UOC, am pus numele instituției noastre pe o hartă importantă a cercetării românești de performanță.

Ce mesaj le transmiteți tinerilor pasionați

de studiile clasice sau pur și simplu interesați de marea cultură a lumii? Vă rog să îl formulați în latină, dar și în traducere, eventual explicând tâlcul.

- Formulată în latină, pentru această întrebare mi se pare potrivit dictonul *Per aspera ad astra*, adică „Pe căi dificile, către astre”. Studiile clasice necesită un volum considerabil de muncă și de răbdare, o legătură permanentă cu dicționarul, lecturi intense, traduceri pentru care cauți fiecare cuvânt potrivit. După ce toate acestea se transformă în rutină, așa cum muzicienii nu mai simt durerea din degetele cu pielea tocită, se deschid o mulțime de perspective de studiu. Unii pot merge spre lingvistică, alții spre literatura universală, alții spre retorică, alții spre teologie etc.

Se pot face enorm de multe cercetări în domenii vaste.

Pe tineri îi sfătuiesc să își urmeze chemarea, pasiunea, indiferent de zgomotele din jurul lor.

La pas prin Dobrogea istorică

Tulcea cosmopolită a secolului al XIX-lea; mahalalele etnice

Raluca PETRE

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, Tulcea era cel mai important și mai populat oraș al Dobrogei, fiind capitală de sangeac. „În raportul datat 19 octombrie 1878, întocmit de către Șeful Statului Major al Armatei Active, colonelul Fălcoianu, cu privire la starea generală a Dobrogei, se constată că Tulcea era orașul cel mai important și populat al Dobrogei” relevă cercetătoarea Ligia Dima¹. După ce a fost aproape rasă de pe fața pământului, în contextul războaielor ruse-turce din prima parte a secolului al XIX-lea, Tulcea a renăscut grație diverselor neamuri refugiate în oraș, dar autoritatea otomană și a Comisiei Dunării. În acest context istoric, în rândurile de mai jos vă invit într-o excursie imaginară în

Tulcea sfârșitului de secol XIX, prin mahalalele orașului, pentru a cunoaște geografia etnică a epocii. Împreună vom încerca să ne plimbăm pe străzi, să observăm comunitățile adunate în jurul lăcașurilor de cult și să ne imaginăm toate limbile vorbite în urbea dobrogeană.

Începem călătoria în zonele turcești din Tulcea, deoarece acestea sunt o prezență veche și cu o mare importanță politică și administrativă în economia orașului. În Tulcea, la 1863, apare pe harta orașului Moscheea Azizyie, în zona locuită de turcii din Tulcea și acolo unde se găseau și clădirile administrative ale otomanilor. „În municipiul Tulcea prezența locuitorilor turci putea fi remarcată pe străzile Constantin Brîncoveanu, Bălcescu, Tunsului, Nalbelor, în

1. ziuconstanta.ro accesat în 6.12.2020

zonele care constituiau mahalaua turcească, formată în preajma geamiei Azizyie – considerată centrul spiritual al comunității turce”. Geamia Azizie a fost construită în perioada sultanului Abdulaziz, desăvârșită în 1865. Dacă inițial era locaș de cult doar pentru turci, în ziua de azi și tătarii folosesc moscheea, deși limba, locul de origine, cultura și chiar străzile unde locuiau i-au diferențiat constant pe aceștia de turci. „Pe strada Negruzzi, la numărul 7, a funcționat o geamie, întemeiată și folosită de comunitatea tătară, iar în ultima vreme doar de femeile musulmane, drept casă de rugăciune. În prezent, turcii și tătarii folosesc în comun geamia Azizie din centrul vechi al orașului”.²

Moscheea Azizyie, desăvârșită în 1865

Tătar dobrogean (Sursa majorității fotografiilor cu personaje: Anatole Magrin, „Album de la Dobrugea”, Muzeul Național de Istorie a României, cca 1910 și Anatole Magrin în Dan Arhire „Dobrogea. Cheia de boltă”. S.C. Cuget Liber S.A., Constanța, 2010)

Strada românească este actuala Stradă a Victoriei, care a cunoscut o prosperitate din ce în ce mai mare odată cu trecerea Dobrogei în

administrație românească, după 1878. În plus, Mahalaua beștepenilor este un cartier vechi al orașului, întemeiat de românii ce au trebuit să își părăsească localitatea de origine, Beștepe, odată cu preluarea administrării Deltei Dunării de către ruși în contextul războaielor din prima parte a secolului al XIX-lea. Din aceeași epocă este și Mahalaua Prislăvenilor, construită de locuitorii refugiați din Prislav, actuala localitate Nufărul. „Printre multe alte prevederi ale Tratatului de la Adrianopol, delta era cedată rușilor, astfel că toată populația din deltă și vecinătate era poftită să evacueze zona. Încotro s-o apuce beștepenii, prislăvenii dacă nu spre cel mai apropiat oraș, distrus și el până în temelii, așa cum era. Cei

Catedrala Sf. Nicolae

din Prislav (actualul sat Nufăru) se stabilesc pe Dealul Monumentului, Strada Prislav evident, iar beștepenii pe Dealul Babadagului, până în strada Beștepenilor de pe lângă Biserica Acoperământul Maicii Domnului de la Cimitirul Eroilor. În scurt timp, românilor și turcilor din oraș li se alătură treptat noi neamuri: greci, bulgari, ruși, nemți, tătari – fiecare în părticica sa distinctă de oraș”³. Românii din Tulcea și-au găsit calea sufletească în Catedrala Sf. Nicolae, ctitorită la rândul său în a doua jumătate a secolului al XIX-lea

„Strada nemțească” pare să fie o constantă în locurile unde s-au așezat germanii din Dobrogea. În general, „strada nemțească” (...) era dreaptă, frumoasă, mai ales, curată, străjuită de pomi, pietruită, cu șanțuri pe margini. Casele erau ‘impresionante, mari și la linie’ ne

2. old.primariatulcea.ro accesat în 6.12.2020

3. Studiu EU Divers ziare.com accesat în 30.11.2020

Mocani dobrogeni

reamintește Gheorghe Dumitrașcu⁴. În orașul Tulcea, germanii catolici, veniți din Malcoci, s-au așezat într-o zonă împădurită care se afla în acel moment la marginea orașului. Au ridicat ceea ce a fost numit timp de câțiva zeci de ani drept Strada Nemțească (actualmente Strada Mircea Vodă).

Biserica grecească „Buna vestire”

Biserica catolică și școala germană din Tulcea, cca 1870

Tânăra germană dobrogeană

4. În Lavinia Dumitrașcu ziuaconstanta.ro accesat în 1.12.2020

Și-au mai construit case și pe actuala Stradă Traian, acolo unde se găsește și biserica catolică, ridicată pe locul vechii biserici.

Cartierul grecesc se găsea la o oarecare distanță atât de bălțile pline de țânțari de la poalele dealului Comorovca, cât și de gălăgia și tumultul portului. Nicolae Arion ne spune că grecii și-au construit casele de-a lungul străzii Belvedere (actualmente strada Mihai Eminescu): „în felul acesta, strada Belvedere a devenit un fief al lumii bune, un cartier liniștit, cu o frumoasă panoramă a Dunării și la o distanță convenabilă de viața animată a Portului, zgomotul făcut de sutele de căruțe și cearta continuă a docherilor. Dealul Comorovca era împărțit frățeste, ca să zicem așa, cu lipovenii, care se așezaseră pe versantul cuprins între Piața Veche și Vest, până în apropierea lacului Ciuperca” ne reamintește Nicolae Arion⁵. În spiritul dezvoltării conjugate a vieții etnice și a celei religioase, „între anii 1848-1854, la poalele dealului Babadag a fost construită, în stil neoclasic grecesc, Biserica grecească cu hramul ‘Buna Vestire’.

Conform unui studiu realizat de asociația EUDIVERS⁶, ucrainenii de azi din Tulcea sunt în cea mai mare parte urmași ai cazacilor veniți aici după ce statul lor, Sicia Zaporojeană, este distrus în 1775. La fel ca și celelalte etnii, ucrainenii și-au întemeiat propria mahala, în sudul orașului, pe o înălțime, la adăpost de apele Dunării, care pe vremea aceea se întindeau până la actuala Piață Nouă. Întemeiată în jurul lăcașului de cult, mahalaua era formată din actualele străzi

5. mistereledunarii.wordpress.com accesat în 1.12.2020

6. tulcealibrary.ro accesat în 2.12.2020

Grec dobrogean

Templul Coral din Tulcea

Biserica armenească din Tulcea

Evrei dobrogeni

Armeni dobrogeni

Plugarilor și Gavrilo Corneliu (fostă Regina Elisabeta).

Cartierul evreiesc cuprindea zona străzii Babadag (alături de Cuza-Vodă, Orientului, General Anghelescu, astăzi strada Toamnei). „Până să înceapă demolările erau acolo peste o sută de proprietăți evreiești, case de locuit, prăvălii. Comunitatea mai avea în zonă trei sinagogi, o școală pentru studiul Torei (Talmud Tora), Mikve Teara (casa unde se spălau cei decedați înainte de înhumare), o casă de bătrâni, o baie rituală și organizații cultural-sioniste: cluburile Macabi și Lumina” ne reamintește Lidia Vișan⁷. Din aceeași sursă aflăm că prin 1899 erau circa 1903 evrei, însemnând cam 10% din numărul total al locuitorilor Tulcei. Majoritatea se ocupa cu negustoria dar erau și buni și apreciați cizmari, croitori, tinichigii.

Mahalaua Armenilor era formată din străzile Banatului (fostă a Fabricii), Concordiei (fostă

7. În Claudia Petraru, adevarul.ro accesat în 2.12.2020

Gura Pieței) și Alexandru Ciucurencu (fostă Armenească). Comunitatea din Tulcea era formată din neguțători, bijutieri și ceasornicari. Pe la 1830, armenii din oraș, dar și cei aflați în tranzit prin Tulcea, au pus mână de la mână și au înălțat pe strada Concordiei un locaș de cult propriu. Mai întâi un mic paraclis, iar din 1882 o biserică mai mare, cu hramul Sfântul Grigorie Luminătorul.⁸

Biserica bulgărească „Sfântul Gheorghe” din Tulcea

7744 bulgari. În plus, era și o comunitate activă, aveau școală primară și secundară, club literar, societate feminină și o grămadă de prăvălii.

Nu în ultimul rând, rușii, mai cunoscuți sub numele de lipoveni în zonă, s-au așezat în număr mare la extremitățile de est și vest ale orașului, în apropierea Dunării. Cele două mahalale întemeiate se păstrează într-o bună măsură și

Biserica lipovenească din Tulcea

Bulgari din Dobrogea de nord

În excursia noastră în istoria etnică a Orașului Tulcea este de menționat mahalaua bulgarilor din Tulcea. Ceea ce tulcenii știu sub numele de Biserica cu Ceas este de fapt Biserica Sfântul Gheorghe, ridicată la mijlocul secolului al XIX-lea de către primul val de coloniști bulgari veniți din Sudul Basarabiei, conform Ancăi Serghescu⁹. Mahalaua Bulgărească cuprindea străzile Păcii, Mahmudiei (partea de jos), Potcovari, Dragoș-Vodă. Strada Păcii s-a numit mult timp Strada Basarabilor, tocmai de la populațiile stabilite aici și provenite din Basarabia. Comunitatea bulgarilor din Tulcea era cândva una foarte numeroasă, a doua ca mărime după români; pe la 1878 erau

8. tulcealibrary.ro accesat în 5.12.2020

9. ziare.com accesat în 5.12.2020

Lipoveni în costume (Sursa Biblioteca Județeană „Panait Cerna” Tulcea, tulcealibrary.ro accesat în 6.12.2020)

în zilele noastre: pe Dealul Comorovca, în jurul Bisericii Sf. Ioan Teologul (1868) și pe Dealul Monumentului, unde sunt două biserici de rit vechi: Sf. Paraschiva (1856) și una mai recentă, Înălțarea Domnului (1921). Până în zilele noastre tulcenii cunosc zona din jurul Dealului Monumentului drept ‘cartierul lipovenesc’. Celelalte referințe etnice s-au estompat în memoria orașului, dar acesta a rămas ca reamintire a frumoasei și bogatei istorii etnice a vechii urbe dunărene.

Este dictonul care îl caracterizează pe Doru Iftene, profesor de Canto Clasic în cadrul Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, Secția Cultural Educativă.

Absolvent al Facultății de Arte a Universității „Ovidius” din Constanța, Specializarea Canto, Doru Iftene își desfășoară activitatea pedagogică în cadrul Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, la Catedra Canto, clasa Canto Clasic, încă din anul 2008. Pasiunea pentru muzică i-a fost inoculată de mic.

„În clasa I, mama m-a îndrumat spre vioară. Am studiat trei ani și m-am lăsat pentru că profesorul meu avea o linie cu care mă articula peste degete când greșeam. În gimnaziu am avut profesori de muzică care m-au îndrumat spre cântul vocal. Practic am început să cânt sub îndrumarea doamnei Iacobina Vlad care a fost solistă a Teatrului Liric din Constanța, am continuat cu Aida Abagief, Corneliu Solovastru, Nicolae Constantinescu și Ioan Ardelean.”

„Dacă ai să faci meseria asta nu o să-ți pară rău, dacă nu ai să o faci nu o să-ți pară rău.”

Un sfat pe care l-a primit de la profesorul său din anul IV de facultate, Ioan Ardelean. Și-a urmat pasiunea. Astăzi este tenor liric în cadrul Teatrului de Operă și Balet „Oleg Danovski”. În anul trei de facultate a început să colaboreze în

corul Operei din Constanța și destul de rapid a debutat în roluri mici. Și-a propus încă din anii studenției, să înceapă de la simplu la complex, de la liric la dramatic. A debutat în opereta „Liliacul” cu rolul Eisenstein, deși se pregătea din facultate pentru Alfred, rol ceva mai liric. A rămas unul din cele mai dragi roluri. Au urmat pe rând „Traviata” cu Alfred, „Răpirea din Serai” cu Belmonte, „Don Pasquale” cu Ernesto, „Elixirul dragostei” cu Nemorino, „Lucia di Lammermoor” cu Edgardo, „Don Giovanni” cu Don Ottavio, „Flautul fermecat” cu Tamino, Don Jose în „Carmen”, „Ducele de Mantua” în Rigoletto, locotenentul Pinkerton în „Madama Butterfly”, Turidu în „Cavaleria Rusticana”.

Cea mai iubită partitură este totdeauna cea care urmează!

Având o intensă activitate profesională, cu un bogat repertoriu, interpretând roluri diferite ca gen, ne declară următoarele:

„Cânt cu mare plăcere și în operete. Am abordat roluri diferite: Lycon în *Lysistrata*, Barinkay în *Voievodul țiganilor*, Ducele de Urbino în *O noapte la Veneția*, Danilo în *Văduva Veselă*, Chiriac în *O noapte furtunoasă*. Am abordat și repertoriul simfonic. Debutul meu a fost la Filarmonica Marea Neagră cu *Missa în Sol Major* de Frantz Schubert. Au urmat *Requiemul* de W.A. Mozart, *Carmina Burana* de Carl Orff și *Missa în Do Major* de L. van Beethoven.”

Pregătirea unui artist liric pentru un spectacol de operă sau de operetă începe cu mult înainte de ziua evenimentului. „Luciano Pavarotti spunea că trebuie cântat spectacolul de o sută de ori înainte de a-l prezenta publicului. Când timpul mi-a permis, am repetat așa. Orele de studiu depind de starea de sănătate și de repertoriul ales. Poți porni de la o oră și să ajungi la mai multe”, mai adaugă Doru Iftene.

Familia reprezintă sprijinul meu permanent. De acolo mă încarc cu energie

Carierea este uneori grea, egoistă, nu este timp liber pentru prieteni și uneori ești nevoit să stai mult timp departe de cei dragi. Însă familia l-a ajutat mereu să depășească anumite obstacole, viața de familie și cariera împletindu-se, completându-se. Amândouă l-au ajutat să înfrunte greutățile întâmpinate, dar a încercat pe cât posibil să nu stea departe de cei dragi.

Îi admiră pe tenorii Franco Corelli, Franco Bonisolli, Beniamino Gigli, Lauri Volpi, Joseph Schmidt, Ion Buzea, Dorin Teodorescu, Valentin Teodorian și deși a interpretat atâtea roluri,

cel mai drag rol, îi este rolul de părinte: „Nașterea băieților mei a fost o încununare a iubirii. Iubesc și respect omul de lângă mine care mă ajută să fiu mai bun și mă înțelege așa cum sunt,” mărturisește Doru Iftene

Carierea depinde și de talent, dar mai ales de muncă!

La momentul actual are în pregătire aproximativ 20 de elevi și se mândrește cu toți. Cursul de canto clasic presupune foarte multă muncă, greu de parcurs în doar trei ani. Despre structura cursului pe care îl susține în cadrul Centrului Cultural

Județean Constanța „Teodor T. Burada”, ne-a dezvăluit:

„Se începe cu respirația, studiul tehnicii adaptate în funcție de tipul de voce. Se parcurge istoria cântului de la arii preclasice până la muzica secolului XX. Avansăm în funcție de calitățile și de munca pe care o depune și elevul în timpul liber. Studiul nu se poate limita numai la o oră pe săptămână. Un mare tenor spunea că studiul se simte după zece ani. Clădim împreună, profesor și elev, un vis frumos care se numește artă vocală.”

Am fost curioși: pot lecțiile să-i învețe și pe cei care nu au talent absolut deloc?

D.I.: „Am întâlnit prea puțini oameni fără

talent. Cei mai mulți nu au încredere în ei. Există și o mică parte care nu au ureche muzicală, dar am întâlnit și fenomene vocale. Descoperim împreună tainele muzicii vocale. Există într-adevăr oameni care trebuie să muncească mai mult.

Un profesionist desăvârșit care își desfășoară activitatea pedagogică cu mare răbdare și dornic de a împărtăși elevilor din tainele muzicii, Doru Iftene.

Valentina Andrei a cucerit Elveția

Margareta DONOS, Elveția

E lucru știut că adevărata comoară a unei țări este poporul ei. Omul face frumusețea plaiului. Elveția nu este o excepție. Fără acces la mare și resurse naturale, ocupând regiuni muntoase cu puțin sol arabil, țara se sprijină pe resursele umane și capacitatea lor de-a face minuni. Aceasta însă nu înseamnă viață ușoară. Îndeosebi pentru străinii care se aventurează cu idei originale în agricultura deloc facilă din Elveția.

Există domenii în care bărbații și-au croit o prioritate de durată. Domeniul vini-viticol, în particular, și agricol, în general, – prin munca fizică necesară, concurența pe piața de desfacere și rezistența în fața naturii mame – de veacuri sunt deținute de ei. În partea francofonă a Confederației elvețiene, viile sunt aliniate frumos pe coline, unghiul de înclinare al unor podgorii, pe alocuri, este chiar abrupt. Turiști de pretutindeni vin să admire aceste bucurii și să se convingă de volumul de lucru manual și efortul fizic necesar îngrijirii terenului și culturilor. În anul 2007 cea mai spectaculoasă regiune, cu numele Lavaux, de pe malul lacului Lemán, a fost clasată drept Patrimoniu mondial UNESCO. Podgoriile de aici sunt cele mai mari din întreaga țară și sunt îngrijite de om, cu multă răbdare și efort fizic, de 12 veacuri (!). Aceste terase de piatră și sol au cucerit inima Valentinei Andrei. La chip arată ca o adolescentă – cu o față luminoasă și zâmbet zglobiu. De la prima întrebare despre meserie și pasiune, ochii încep să-i sclipească și dintr-odată te pomenești în față cu o Doamnă, ale cărei cunoștințe privitor la vița de vie, vin, vinificare sunt inepuizabile. Valentina Andrei inspiră o deosebită mândrie la categoria „femeile noastre în lume”, dar și te impresionează prin tinerețea unei curajoase cu parcurs excepțional.

„Când eram copil ajutam părinții prin gospodărie. Părinții mei aveau podgorii și eu preferam să merg la treabă în grădină și vie, decât prin casă – la gătit ori la curățenie” – explică Valentina, la terasa plină cu flori de toamnă. De acolo, de la Botoșani, vine dragostea pentru pământ, înțelegerea sezonelor și răbdarea pentru natură. După imagini și vise, purtate prin

faimoasele podgorii din regiunea Bordeaux, ajunge în Elveția, unde se îndrăgostește de viile așezate pe terase. Peisajul deosebit o determină să meargă la școli de specializare, ca să completeze cu cunoștințe pasiunea pentru vița de vie, pentru a-și cultiva gustul vinului. A ajutat-o mult sistemul elvețian de studii în domeniu: „șase luni de studii teoretice și cinci de practică pe teren” care permite verificarea imediată a cunoștințelor și avansarea mai rapidă în asimilarea meseriei, dar și pentru a înțelege repede dacă persoana a ales corect meseria. Ea era convinsă de buna alegere înainte să meargă la studii.

Începând cu 2014, pas cu pas și parcelă după parcelă, adună un domeniu de 5,5 hectare, repartizat în 10 comune viticole. Cartea cunoștințelor începe de la primul capitol care poate fi intitulat: învățăm geografia locului. Viile se găsesc pe terase întreținute și îmbrăcate în pereți de piatră seacă, puțin mecanizabile, și Valentina Andrei face alegerea metodei de cultivare numită biodinamică, sporind exigențele și deci volumul de lucru. Agricultura biodinamică înseamnă respectarea legilor naturii, principiul fundamental fiind stimularea vieții din sol, astfel pentru plantațiile cu viță de vie revine la respectarea riguroasă, în măsura posibilităților, a calendarului lunar, utilizarea de produse naturale pentru tratamentul plantelor și excluderea definitivă a erbicidelor și insecticidelor. Eroina noastră ne explică și faptul că panta abruptă a terenului cere doar lucrul manual: de la

cosirea ierbii și pînă la strângerea strugurilor. În funcție de expunerea parcelei la soare, tratamentul natural și irigarea sunt adaptate viilor, dar și solului. Increderea-n legile naturii mai înseamnă și rapiditate pentru a reacționa prin metode naturale la prea multa umiditate, la frig, la musafiri neașteptați, precum insectele și animalele.

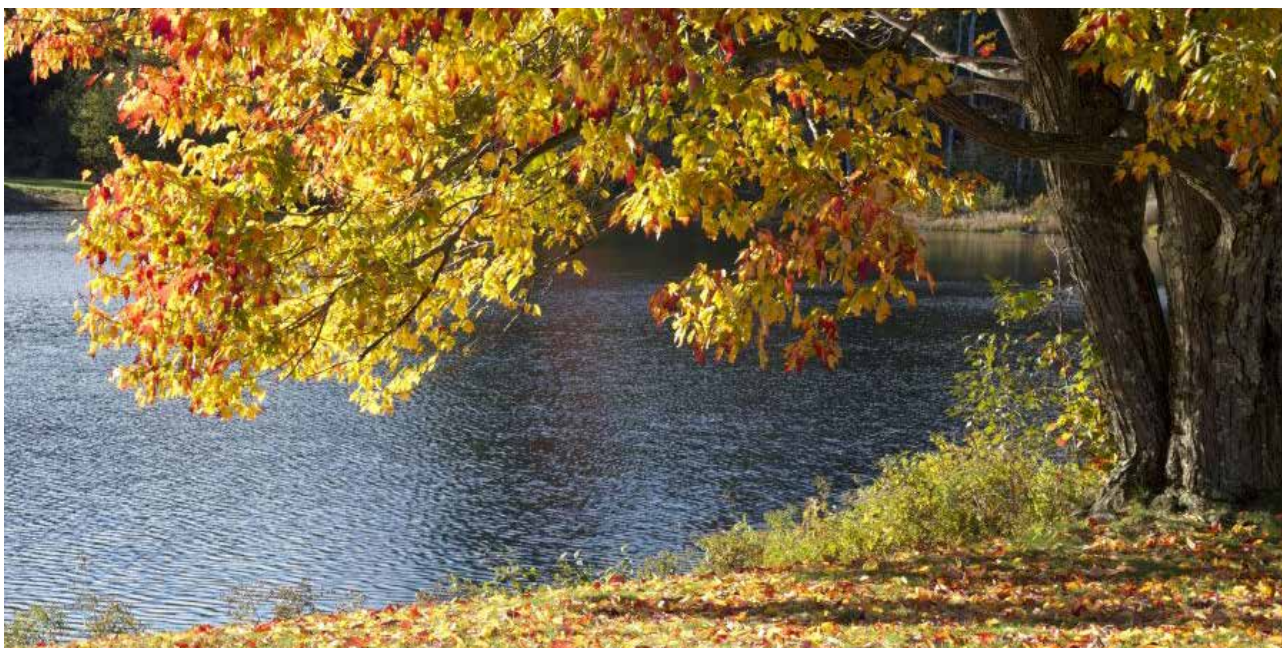
Cunoștințele le-a acumulat muncind alături de una dintre cele mai cunoscute producătoare de vin care folosește tehnici numite „biodinamice” - Marie-Terese Chapaz - femeie cu idei originale și caracter exigent. Trecând prin experiența zilelor de lucru de 17 ore în perioada culesului strugurilor, a înțeles că: «Agricultura te învață viața și îți impune ritmul naturii». Valentina este adepta ritmului, se simte bine în armonie cu natura, este pasionată de vin și de diversele metode de vinificare. Din podgoriile sale ar putea produce de trei ori mai multe sticle decât cele 24 de mii la ora actuală. Ea, însă, preferă calitate, în primul rând, apoi cantitate, punând în valoare strugurii din fiecare parcelă separat și aplicând chiar vinificarea separată. Este o muncă titanică și plină de pasiune. Asta face ca vinul Valentinei

Andrei să nu se vîndă în rețeaua de magazine de produse alimentare, ci să fie găsit doar în restaurantele reputate pentru calitate din Franța, China, Japonia, Elveția, Singapore. Este apreciată și acceptată de către bărbații din domeniu pentru forța caracterului, pentru rezistență și pasiunea în munca grea din agricultura biodinamică. De altfel, în Confederația elvețiană, din cei aproximativ cinci sute de producători de vin, doar 15 sunt femei, dintre acestea una singură este româncă – Valentina Andrei.

Curajul și pasiunea o poartă pe Valentina până la „învierea”/resuscitarea unor soiuri uitate. Cu tandrețe vorbește despre soiul numit aici „completer” pe care a reușit să-l salveze, pornind de la o tulpiniță veche. Pe timpuri, acest „soi acid” fusese abandonat. Încălzirea globală actuală a început să-l transforme și Valentina are nădejdea că el va „deveni unul superb”. Nu ne mai mirăm și nici îndoieli nu avem, căci în față avem o persoană, pentru care vinul înseamnă dăruire, fidelitate și credință.

Din povestea Valentinei nu mai vrei să pleci, ba nici din toamna luminoasă așternută cu grijă pe un teren lucrat de mîna omului în condiții fizice dificile. Este imposibil să rămâi indiferent. Dealtfel, nu rămâi indiferent la cărările de viață, croite de unele persoane din Estul european, care prin perseverență și munca asiduă, prin dragoste și demnitate au știut să cucerească Vestul.

Părăsind domeniul, rămâi marcat, totuși, de acel sentiment de mîndrie de neam, care ne face să mergem mai drepți pe cărările noastre, ne ține mai demni la trup și suflet, dar și sentimentul de tristețe pentru țara de origine, care își permite „luxul” să risipească pe alte meridiane aceste adevărate comori – oameni frumoși, care ar fi putut crea frumusețea LA EI ACASĂ.

Contribuția lui Dimitrie Gusti la crearea științei sociologice

Enache TUȘA, Laura Maria VASILACHE

Contextul în care se nasc și se consolidează științele este marcat de anumite personalități care își pun amprenta asupra modului, ideilor și filosofiei acelor științe. Astfel se întâmplă și cu știința sociologică și cu modul în care a evoluat aceasta în mediul academic românesc.

Dimitrie Gusti a fost cel care a pus bazele învățământului sociologic modern în România, aducându-l la un nivel în care a fost posibilă inițierea unei comunicări academice coerente la nivel european și mondial, a specialiștilor români și străini în domeniul științelor sociale. Prin intermediul Institutului Social Român aceste relații academice și de cercetare științifică includeau și sociologia românească în comunitatea europeană a științelor sociale. În același timp, pe baza unui sistem sociologic original, a organizat cercetarea monografică a satelor românești, a organizat și motivat tinerii în practica cercetărilor de teren, punând astfel bazele unui sistem de investigație a lumii rurale românești prin intermediul cercetărilor monografice. A inițiat mișcarea echipelor studențești pentru modernizarea multilaterală a localităților din România, pentru ridicarea satelor prin „munca culturală” și prin „munca de intervenție socială” în localitățile rurale.

Dimitrie Gusti a gândit în perspectivă socială reformarea și organizarea învățământului românesc în scurtă experiență ca ministru într-un guvern țărănist. În calitate de director al Fundației Culturale Regale „Principele Carol” și de președinte al Institutului Social Român, a fondat Muzeul Satului în 1936, a coordonat elaborarea

și publicarea monumentalei Enciclopedii a României în 1938. A inițiat Legea Serviciului Social care a fost promulgată în 1939 și a organizat cel de-al XIV-lea Congres Internațional de Sociologie de la București.¹

Concepția lui Dimitrie Gusti privind știința sociologică

Dimitrie Gusti și-a desfășurat o bună parte din activitatea didactică și științifică în perioada consolidării statului român modern rezultat în urma transformărilor în plan european de după 1920. Ideile centrale ale gândirii gustiene erau radical diferite de ideile din perioada antebelică. A contribuit la conturarea acestei viziuni de redimensionare a statului român ca urmare a unirii provinciilor românești în 1918.

Soluțiilor sociale pentru problemele legate de dezvoltarea economică și socială Dimitrie Gusti le-a răspuns prin organizarea de instituții². În noul context național de după 1918, se impunea modernizarea societății românești, predominant rurală, iar Dimitrie Gusti a considerat chestiunea țărănească fundamentală pentru România, supusă consecințelor răscoalei din 1907. Asemănător operei de reformare socială pe care o realizase Spiru Haret, D. Gusti a creat, în

1. Congresul mondial de sociologie nu a mai avut loc datorită începutului celui de-al doilea război mondial. Dimitrie Gusti : cronologia vieții și operei, Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I”, București, 2014, p.14.

2. Constantin Schifirneț, Modernitatea tendințială. Reflecții despre evoluția modernă a societății, București, Editura Tritonic, 2016, p. 149.

1927. Nerej-Vrancea: Profesorul D. Gusti de vorbă cu săteni

perioada interbelică, un sistem sociologic și a înființat instituții care să contribuie la evoluția și modernizarea societății românești.³

Încă din perioada studiilor universitare în Germania, Gusti a dezvoltat teme despre știința sociologică văzută ca o știință menită să transforme radical societatea. Student fiind, el debutează ca publicist, cu articolul „E sociologia o știință?”. La 21 de ani, Dimitrie Gusti observa că sociologia are nevoie de metodă și de un sistem cu principii definitiv, care urmau a fi realizate în secolul al XX-lea: „O dezvoltare fericită a acestor științe aparține viitorului și, dacă veacul acesta (al XIX-lea) s-a numit veacul științelor naturale, cu toată probabilitatea, cel ce vine va fi veacul științelor spiritului și al filosofiei și, mai ales, al psihologiei și sociologiei”.⁴

Gusti a stăruit, dintru început, să afirme teza că sociologia este o știință. În prelegerea inaugurală din 1910, el formulează diferența dintre științele sociale și științele exacte: „Experiența științelor zise ale naturii are a face cu lucruri moarte, experiența științelor sociale are a face cu fapte vii, cu fapte de conștiință ale personalității omenеști”.⁵

Dimitrie Gusti a conștientizat interesul pentru sociologie în lumea academică și în elita politică, iar acesta a fost stimulentele în a defini și stabili cadrul de studiu al sociologiei. Pentru

el, sociologia a reprezentat o știință necesară și de valabilitate universală, depășind astfel sfera națională. El a argumentat și a acționat pentru ca sociologia să fie acceptată ca știință pentru că, practic, toate științele sociale includ dimensiunea sociologică și, astfel, sociologia este recunoscută instituțional: „Sociologia este astăzi încorporată în patrimoniul intelectual al culturii mondiale. Ea și-a câștigat dreptul de cetățenie printre marile și glorioasele discipline ale științei, găsindu-și, în România, consacrarea în învățământul de toate gradele”.⁶

Creatorul de școală definește sociologia în 1932, astfel: „Sociologia este știința realității sociale”.⁷ Este de observat că acesta transferă conceptul de „realitate socială” din filosofie către sociologie: „Realitatea socială este baza pe care se construiesc cultura obiectivă și instituțiile unei societăți, de aceea cunoașterea ei științifică aduce după sine consecințe incalculabile pentru logica construirii sociologiei, ca știință autonomă”.⁸ El susține ideea unei sociologii a realității actuale, spre diferență de sociologia societăților primitive sau a societăților istorice care nu ar avea nicio utilitate socială: „Dimpotrivă, aplicarea sociologiei la realitatea socială prezentă duce cu necesitate la rezultate care pot fi apoi aplicate și deci folosite chiar de către societatea studiată”.⁹

Sociologia este o știință explicativă care studiază geneza fenomenelor sociale, cauzele și contextele de înființare a societăților. Aceasta este o știință a realității sociale prezente, care integrează, în obiectul ei de studiu, activitățile economice, spirituale, juridice și politice. Realitatea socială este structurată în două niveluri: lumea supraindividuală, alcătuită din valori economice, valori spirituale, valori politice și valori juridice, și lumea interindividuală reprezentată de grupurile sociale¹⁰. Din această succintă descriere se poate reține ideea că Gusti nu oferă, de fapt, o definiție clară pentru ceea ce înseamnă sociologia, ci mai mult o analiză

3. H.H. Stahl, Școala monografiei sociologice, în „Arhiva pentru știința și reforma Socială”, tomul XIV, 1936, p. 113.

4. Zoltan Rostas, Atelierul gustian, Editura Tritonic, București, 2005, p.78.

5. Constantin Schifirneț, Sociologia și Știința Națiunii în Doctrina lui Dimitrie Gusti, în „Revista română de sociologie”, anul XXIX, nr. 1–2, București, 2018, p.142.

6. Sociologia. „Schită a unui sistem de sociologie”, Omagiu profesorului C. Rădulescu-Motru, București: Societatea Română de Filosofie, 1932, p. 317.

7. Constantin Schifirneț, Sociologia și Știința Națiunii în Doctrina lui Dimitrie Gusti, în „Revista română de sociologie”, anul XXIX, nr. 1–2, București, 2018, p.143.

8. Traian Herseni, capitolul Sociologia, în „Istoria filosofiei moderne”, vol. V, Filosofia românească de la origini până astăzi, de N. Bagdasar, Traian Herseni, S.S. Bărsănescu, București: Editura Societatea Română de Filosofie, 1941, p. 438.

9. D. Gusti, „Știința națiunii”, în „Sociologie românească”, februarie – martie, anul 2, nr. 2–3, 1937, p. 57.

10. Constantin Schifirneț, Sociologia și Știința Națiunii în Doctrina lui Dimitrie Gusti, în „Revista română de sociologie”, anul XXIX, nr. 1–2, București, 2018, p.140.

descriptivă a acesteia.

De altfel, trebuie spus că el desprinde trăsăturile sociologiei ca știință din examinarea raporturilor acesteia cu științele sociale particulare. Trebuie evidențiat faptul că nici astăzi, în secolul al XXI-lea, după două sute de ani de gândire sociologică, nu există o definiție incontestabilă a sociologiei.¹¹ Nici cel mai citat sociolog contemporan, Anthony Giddens, nu oferă decât o descriere foarte generală a sociologiei: „Sociologia poate fi identificată ca studiu sistematic al societăților umane, care pune un accent deosebit pe sistemele moderne, industrializate”.¹²

Pentru Dimitrie Gusti, cercetarea socială nu se limita la studiul sociologic, ci era asociată cu etica și politica. Potrivit acestuia, „politica și etica nu se ocupă, ca științele sociale particulare și sociologice, de lumea socială așa cum este ea în mod necesar, politica și etica se ocupă de lumea socială așa cum ea în mod necesar trebuie să fie”.¹³ Prin urmare, în viziunea lui Dimitrie Gusti, realitatea socială este de o mare complexitate și, de aceea, studiul ei se face obligatoriu prin cele trei științe sociale legate între ele într-o serie logică: „Sociologia este o consecință logică a științelor sociale, Politica și Etica sunt o consecință logică a sociologiei și a științelor sociale”.¹⁴ În consecință, sociologia este știința a societății totale, etica este știința idealului etic, iar politica este studiul mijloacelor de constituire a valorilor și normelor sociale și etice.¹⁵

Una dintre contribuțiile majore ale lui Gusti a fost formarea unei generații solide de sociologi. Printre sociologii formați de Dimitrie Gusti, în calitate de profesor universitar la Iași îi avem pe Nicolae Ghiulea, Petre Andrei, Corina Leon, (viitoarea soție a lui Werner Sombart), Gheorghe Savul, Ion Setlăceș.¹⁶ Dimitrie Gusti a făcut mult mai mult decât publicarea unor cărți, a creat o mișcare socială coordonată de sociologie cu obiectivul declarat de a orienta întregul proces de dezvoltare a țării. Sociologia avea să ofere

cunoaștere, dar și să mobilizeze forțele sociale pentru un proces de schimbare/dezvoltare. În centrul programului a stat asumarea unei responsabilități sociale a sociologiei: sociologia activă social.

Dimitrie Gusti a reușit să mobilizeze mai ales comunitatea științifică, într-un program de ieșire a României din subdezvoltare și din criza celor două războaie.¹⁷ Conform acestuia „sociologia este știința națiunii...întregul program sociologic gustian are un sens precis: sociologia este, în cea mai mare parte a ei, știința societății în care sociologul trăiește.”¹⁸

În perioada în care Dimitrie Gusti a înființat și coordonat sociologia românească a fost mai mult decât o profesie, atestată printr-o diplomă universitară, a reprezentat asumarea de către intelectuali a unei paradigme integratoare și angajarea în programul de descriere a realității societății și de reformă socială a României. Comunitatea sociologică s-a unit și și-a direcționat atenția pe trei obiective: „punerea bazelor profesiei de sociolog, inclusiv prin antrenarea multor profesioniști din alte domenii într-un efort colectiv; promovarea unui impresionant program de cercetare-dezvoltare și înființarea unor instituții naționale precum Institutul Social Român, promovarea învățământului sociologic universitar și preuniversitar, crearea unor reviste specializate: Arhiva pentru Știința și Reforma Socială (1918-1943) și Sociologie românească (1932-1943).”¹⁹ Toate acestea au reprezentat centre de coagulare a spațiului național de comunicare a sociologilor români.

Contribuția lui Dimitrie Gusti la dezvoltarea societății rurale

La 1918, societatea românească era una tradițională. Trei sferturi dintre români trăiau în mediul rural. În agricultură și în industrie se folosea tehnica de la sfârșitul secolului al XIX-lea.²⁰ Potrivit recensământului din 1912, 60% dintre români erau analfabeți. 75% dintre țăranii proprietari dețineau în 1930 suprafețe mici, între 0-5 ha, adică 35,8% din total teren arabil. 70% din populația României își câștiga traiul în urma cultivării pământului. Recensământul din 1930

11. Ibidem.

12. Anthony Giddens, *Sociology*, 5th ed., Cambridge: Polity Press, 2006, p. 28.

13. Constantin Schifirneț, *Sociologia și Știința Națiunii în Doctrina lui Dimitrie Gusti*, în „Revista română de sociologie”, anul XXIX, nr. 1-2, București, 2018, p.140.

14. Constantin Schifirneț, *Sociologia și Știința Națiunii în Doctrina lui Dimitrie Gusti*, în „Revista română de sociologie”, anul XXIX, nr. 1-2, București, 2018, p.140.

15. Traian Herseni, D. Gusti – un sistem de sociologie, etică și politică, în „Arhiva pentru știința și reforma socială”, anul XI, nr. 3-4, 1933, p. 210.

16. Cătălin Zamfir, Iancu Filipescu (coord.), *Sociologia românească 1900-2010. O istorie socială*, Editura Școala Ardeleană, Cluj napoca, 2015, p.50.

17. Ibidem , p.52.

18. Ibidem, p.27.

19. Cătălin Zamfir, Iancu Filipescu (coord.), *Sociologia românească 1900-2010. O istorie socială*, Editura Școala Ardeleană, Cluj napoca, 2015, p.51.

20. Antonio Momoc, *Știință și politică în sistemul sociologic gustian. Proiectul de societate al Școlii Sociologice de la București*, în *Revista „Sfera Politicii”* nr.175 din 2013.

descria România ca pe o țară cu 15.201 sate și doar 172 de orașe. În consecință, modernizarea societății românești nu putea începe decât cu ridicarea condiției sociale a categoriei preponderente, a țăranimii.²¹

O contribuție fundamentală în ceea ce privește dezvoltarea societății rurale a lui Dimitrie Gusti o constituie elaborarea metodei monografice.²² Cercetările monografice ale Școlii de la București au fost inaugurate în 1925 la Universitatea din București, după ce au fost formulate de Dimitrie Gusti încă din 1910. Școala Sociologică de la București a inițiat seria monografiilor sociologice care reprezenta modalitatea de cercetare a vieții sociale. Profesorul Gusti nota că „sociologia va fi monografică ori nu va fi”²³. Prin aceasta, preciza că cercetarea realității sociale trebuie să îmbrace un caracter interdisciplinar, „menirea sociologului fiind aceea de a sonda viața socială prin cercetări de teren”.²⁴ Monografiile de tip sociologic au constituit reperele sociologiei gustiene. Proiectarea monografiilor sociologice, prin alcătuirea echipelor interdisciplinare, au reprezentat o sinteză în timp și în spațiu a unui anumit loc, la un moment dat, o vedere de ansamblu, prin care să fie cuprins într-un tot unitar realitățile trecutului și prezentului.²⁵ Conform profesorului Gusti, sociologia nu se poate împlini ca știință fără cunoașterea integrală a realității sociale. Conform acestuia „sociologia monografică este singura cale de realizare a sociologiei ca știință”.²⁶ Gusti a aplicat metoda monografică în cercetarea satului românesc, o realitate evidentă în România interbelică în care aproximativ 80% din populație trăia în sate.²⁷

De dezvoltarea societății rurale românești s-a ocupat Regele Carol al II-lea cu ajutorul instituțiilor create de el. Satele românești s-au

putut dezvolta prin Fundația Culturală Regală ajutat de Dimitrie Gusti. Fundația Culturală Regală „Principele Carol” a fost creată în anul 1921, prin Legea apărută în Monitorul Oficial nr.79/1921 și a avut drept scop ridicarea culturală a satelor în special și națională, în general.²⁸

Din cauza situației alarmante în care se găseau satele românești la începutul secolului XX, Fundația Culturală Regală a început o puternică acțiune care avea ca scop schimbarea în bine a vieții țăranului român. În acest sens au fost create aproape 5000 de Cămine Culturale în toată țara. În sprijinul acestora, Fundația a hotărât înființarea Școlilor Țărănești și de Conducători de Cămine. Începând cu 1 noiembrie 1934 au apărut lucrări de îndrumare. Un exemplu potrivit ar fi revista „Căminul Cultural” ce apărea lunar în 2500 de exemplare și făcea și oficiul de buletin al Fundației. În paginile acestei reviste erau publicate studii, îndrumări, realizări, știri, cronici, recenzii precum și comunicările Fundației.²⁹

În mai 1934, cu ocazia celui de al IV-lea Congres al Căminelor Culturale, Regele Carol al II-lea a ținut un discurs prin care și-a definit concepția legată de reforma satului românesc: „Când, în anul 1920, mi-a venit gândul, plin de avânt tineresc, de a crea această Fundațiune, am fost mânat de ideea că în urma marilor reforme, împrăștierea țăranilor și votul obștesc, mai era un foarte mare pas de făcut pentru ridicarea și așezarea acestei țări, acolo unde trebuie. Am fost convins, că numai prin drepturi politice și printr-o înzestrare a locuitorilor nu se poate ajunge la scopurile dorite și, de aceea, întemeind această Fundație, am dorit să pătrund cât mai adânc în mijlocul poporului, începând o adevărată operă de îndrumare zi de zi, ceas cu ceas, ca să putem ajunge să ne fălim și noi, cum se fălesc alte țări, cu sate – nu numai pitorești – dar cu sate frumoase, cu sate sănătoase. Este adevărat că adesea acest gând nu a fost priceput. A fost o luptă grea. Dar am convingerea că sufletul și tinerețea, pe care le-am pus în această operă, vor fi cea mai sigură cheazășie a reușitei sale.”³⁰

21. Berban, Stelu, *Elite, partide și spectru politic în România interbelică*, Editura Paideia, București, 2006, pp.6769.

22. Constantin Schifirneț, *Sociologie românească modernă*, Editura Tritonic, București, 2017, p.159.

23. Dimitrie Gusti, *Opere*, vol. I, București, Editura Academiei, 1969, p. 334.

24. Veronica Dumitrașcu, *Elemente pentru o metodologie a cercetării rurale. Monografiile sociologice și atlasul sociologic rural*, disponibil în „Revista Română de Sociologie”, serie nouă, anul XX, nr. 5–6, p. 481–493, București, 2009, p.2.

25. Ibidem, p.3.

26. D. Gusti, T. Herseni, H. H. Stahl, *Monografia – teorie și metodă*, București, Editura Paideia, 1999, p.32.

27. Constantin Schifirneț, *Sociologie românească modernă*, Editura Tritonic, București, 2017, p.160.

28. Laura-Rodica Hîmpă, *Din activitatea Fundației Culturale Regale „Principele Carol” 1922-1948*.

Documente de arhivă (II), Editura Universității din București, București, 2014, p.66, disponibil în diacronia.ro, accesat la data de 11 nov 2020, ora 20:55.

29. Ibidem.

30. Laura-Rodica Hîmpă, *Din activitatea Fundației Culturale Regale „Principele Carol” 1922-1948*.

Documente de arhivă (II), Editura Universității din București, București, 2014, p.56, disponibil în diacronia.ro, accesat la data de 11 nov 2020, ora 22:05.

Rebreanu cu Horia Roman la vie, reproducere din cartea "Cenușa visărilor noastre"

În Jurnalul pe care scriitorul Liviu Rebreanu l-a ținut în timpul vieții sale amintește, cu amănunte picante, despre o vizită pe care a făcut-o la Constanța în prima lună a anului 1937. Unele practici balcanice din timpul vizitelor protocolare s-au păstrat și astăzi. Observațiile acide ale scriitorului la adresa unor personalități locale îi descoperă și o altă latură de caracter. Să reținem că pentru participarea la o șezătoare literară organizată de Liceul "Mircea cel Bătrân",

primăria făcea oficiile de gazdă, ea suporta cheltuielile de deplasare și cazarea și tot ea plătea onorariul, demn de valoarea unui scriitor cu mare succes, care își lansase cea mai mare parte a operei sale.

Liviu Rebreanu, un excelent portretist, a reținut nu doar toate numele celor cu care a comunicat, ci și programul consumat cu gazdele.

Jurnalul apărut la editura Minerva, în 1984, cuprinde, în volumul al doilea, și acest text: "Ieri dimineată pe urmă am plecat la Constanța, însoțit de Mugur, Blazian și Negulescu. Ne-a primit în gară numai Mitric cu un profesor, poet local, Grigore Sălceanu, împreună cu doamnele lor. Am tras la "Grand Hotel"! Și până la amiază am făcut o vizită primarului Horia Grigorescu, foarte amabil, care ne-a pus la dispoziție o mașină să vizitez orașul. M-am oprit întâi la muzeul comunal pentru secția arheologică, apoi în port, la gara maritimă. Am dejunat la restaurant "Veneția", oaspeții managerului, iar apoi am mers cu mașina la Mamaia, unde într-adevăr s-au făcut lucrări admirabile. Am fost dus acolo mai ales pentru că se zice că primăria vrea să-mi dea un loc să-mi fac o mică vilă. La 5,1/2 am făcut o vizită la prof. Sălceanu, care s-a ostenit mult să ne cinstească. Apoi, la 8,1/2 am plecat la sala de festivități a liceului. Arhiplină, firește. Serbarea prezidată de episcopul Gherontie, o figură de o mediocritate

îngrozitoare. A vorbit directorul liceului, apoi Sălceanu, Aurel Vulpe și Mugur care mi-au făcut o apologie într-adevăr excepțională. Conferința mea despre Coșbuc a avut obișnuitul succes. Au cântat pe urmă la pian un elev și o tânără italiană măritată cu un marinar român, doamna Ceausa Camegli, care vrea să cânte și la radio. La același restaurant "Veneția" a urmat o masă de 20 de persoane oferită de primărie. Primarul trebuind să plece la București a venit ajutorul Scarlat Huhulescu. Dintre cei prezenți să însemn pe directorul portului Cotaru (corect, Cotovu n.n.) cu doamna care face literatură și care m-a invitat să vizitez portul etc, surorile acestei doamne –d-nele Dancea și Isăcescu. A trebuit să dau câteva autografe pe cărți aduse la miezul nopții de la librărie. La 2,1/2 am trecut cu primarul la un cabaret, unde artiștii care terminaseră programul au fost puși să dea o reprezentație pentru noi. Nostim tipul directorului, un pezevenghi și jumătate. La 3,1/2 am ajuns la hotel, la 4 m-am culcat, la 5,3/4 m-am sculat, la 6,3/4 am plecat spre București cu rapidul și am sosit la 10,20. Rezultat, 6000 lei onorar. Primarul mi-a promis solemn un loc la Mamaia. Să-l vedem!"

Nu știm dacă a primit sau nu pământ la Mamaia și dacă și-a făcut vila dorită, era doar perioada în care primăria îi încuraja pe intelectualii țării să-și întoarcă privirea spre Dobrogea!

Oricum, Rebreanu a venit des la mare, a găzduit în general la Hotel Francez, în vecinătatea Direcției agricole de astăzi, fiind invitat de prietenul său Ion Marin Sadoveanu și mereu alături de Ion Minulescu sau Tudor Vianu.

Cu mult înainte, Rebreanu cunoscuse Constanța prin intermediul unui alt prieten bun, constănțeanul Horia Roman, fiul cel mic al lui I.N.Roman, cu care a petrecut multe toamne în

via scriitorului de lângă Pitești.

În volumul "Cenușa visărilor noastre", Roma, 1969, Horia Roman publică două fotografii adnotate identic: 1932. Cu Liviu Rebreanu la vie.

Și amintește un episod din tumultuoasa lui adolescență petrecută în București: "În primăvara anului 1930, când încercasem să dăm viață unui cerc studențesc socialist, la sediul partidului de pe Izvor, chiar în seara constituirii, studenții de la căminul mediciniștilor ne-au spart capetele sub conducerea unui macedonean, anume Gheorghe Beza. A fost o bătaie de pomină. Eram cinci: Alexandru Sahia, Nicolae Cristea, Eugen Ionescu, Mircea Grigorescu și cu mine. Am ieșit cu oasele rupte și cu o celebritate spontană pe care ne-au făcut-o într-un sens și mai ales în altul, cel negativ, toate ziarele din Capitală.

Vizitându-mă a doua zi, la spital, Liviu Rebreanu mi-a spus cu marea lui bonomie: - Bine, măi, copilule, de ce nu-ți vezi de treabă și te ții de bazaconiile lui Marx. Lasă-l pe domnul Iuliu Maniu să facă politică. Ce-i scriu eu acum lui tat-tu?(n.n. I.N.Roman, care își supraveghea vigilent băiatul de la distanță).

Liviu Rebreanu, continuă mărturisirea Horia, termina în acea vreme "Răscoala"! Eu îl vizitam des la via lui de lângă Pitești și în numele editurii "Adevărul" îi angajasem primele două ediții din roman.

Mă uitam la el. Văzut de jos, din patul de spital, mi se părea și mai înalt. Iar obraji, care se mențineau tineri în splendid contrast cu părul alb, îi dădeau aerul unui centurion roman.

A fost omul care a fermecat adolescența mea prin talentul, prin bărbăția și cordiala lui înțelegere pentru tineri."

Printre manuscrisele păstrate în podul vilei de la Roma, dr. Cecilia Roman, fiica jurnalistului constănțean, păstra și o scrisoare pe care Liviu Rebreanu o expediase directorului publicației Timpul la propunerea lui Horia: "Scumpe Domnule Director, Vă trimit aici, pentru "Timpul", primul meu articol, intitulat "Eminescu". Monumentul. Profit de aceasta spre a vă reaminti condițiile în care ne-am înțeles, după propunerile dlui Horia Roman să colaborez la ziarul Dvoastră: Mă oblig să vă dau în fiecare săptămână câte un articol cu cuprins cultural-social. Articolul se va publica în spațiul articolului de fond pe cât posibil în aceeași zi a săptămânii pe care o veți hotărî Dvoastră. Drept onorariu mi se va plăti câte 1000 Lei de articol, afară de primul articol al cărui onorar va fi sporit cu echivalentul unui abonament pe un an la "Timpul", abonament ce urmează să mi se expedieze pe adresa: Comuna Valea Mare IG.Duca, Oficiul Ștefănești, județul Muscel." /.../

Nicolae Mihăescu (Nigrim) 1871-1951, a fost poet, prozator, epigramist și traducător. Doctor în Litere și Filosofie la Bruxelles, Diplomat în Științe sociale și politice la Paris. A colaborat la: Convorbiri literare, „Adevărul ilustrat” etc. Membru al Societății Scriitorilor Români. Pseudonime: „Semper”, „Un buzoian”, „Raoul de Mont-Dore”.

În numărul din iunie 1943 al Revistei Fundațiilor Regale, N. Mihăescu publica un articol despre Dumitru Olariu, pe care îl vom prezenta în continuare.

„Dumitru Olariu: Iată un nume definitiv înscris atât în analele lirice românești, cât și în acelea ale gloriei naționale. A fost un jertfit de două ori: a fost întâi o dăruire lentă, o ardere neistovită a spiritului în vatra inspirației, pentru ca din flăcări albastre să se înfiripe jocul misterios al rimelor, și a fost mai apoi, când cerurile țării răsunau, prelung, de chemările războiului, o senină și bravă renunțare la viața pământească. (...). Pe una din paginile „Litoralului” se pot citi aceste sobre însemnări bio-bibliografice: „Fiu de păstori ardeleni, statorniciți azi în Dobrogea, poetul DUMITRU OLARIU s-a născut în comuna de granițe, Poiana, Județul Sibiu, la 8 martie 1910. „Verile copilăriei - scria el - le-am umblat prin arșița Dobrogei, după turmele părinților; iernile, în munții natali”. A debutat în literatură, în 1929, cu poezii publicate în paginile revistei „Țara Bârsei”. În mod sporadic a mai publicat în revistele „Limba română”, „Universul literar”, „Bilete de papagal”, „Pontice”, „România de la Mare” și altele. În 1939, scoate revista „Litoral”, împreună cu Cristea Grosu și Ioan Micu. Înființează, în același an, și tot cu numele revistei, o editură în care publică întâiul său volum „Crângurile Cerului”, unde sunt cuprinse poeziile sale dintre

anii 1929-1939. A lăsat în manuscris o plachetă de versuri „Crepusculul intim”, ce va apărea în curând într-o ediție postumă. A murit la 6 octombrie 1942 pe frontul caucazian, în fruntea escadronului său și e provizoriu înmormântat în curtea unei bisericuțe rusești din comuna Albienscaia.

Iată, în câteva rânduri numai, zbuciumul celor 34 de ani ai poetului, încununați cu jertfa supremă către care parcă firesc urcau silințele și flăcările sale interioare.(...).

Poetul care căutase cu atâta devotată iubire, aleasă inspirație și amplă armonie, frumusețile pământului și ale sufletului românesc, poetul Dumitru Olariu, care, cum însuși se definea în versurile din „Transhumanță”:

*„În versul meu de cremene și-amnar -
Mă simt lângă strămoșii răspicați,
Coborător cu primii împărați;
Din pisc în zugrăveala de altar”*

a scris pe front cu sângele jertfei sale, cea mai frumoasă poemă: încununarea de glorie eroică a unui destin măreț.”

Decembrie în istoria Dobrogei

14 decembrie 1878

Imediat după reanexarea provinciei românești la țară, inginerul englez J.T.Barkley, cel care a condus lucrările pentru construirea căii ferate Cernavoda Constanța, trimite ziarului "Românul" o foarte interesantă epistolă asupra Dobrogei, apreciindu-se că "Din toate informațiunile pe care le-am avut până astăzi asupra acestei noi posesiuni a României, acelea ce ni se dă epistola d-lui Barkley sunt fără comparare cele mai însemnate, atât din punctul de vedere științific, cât și din punctul de vedere economic și chiar politic.

22 decembrie 1878.

Primele alegeri în Dobrogea pentru consiliile locale.

12 decembrie 1893.

O petiție semnată de 250 constănțeni era expediată către ministerul cultelor pentru înființarea unui gimnaziu clasic. Proiectata Școală normală pentru învățători nu putea fi suficientă pentru populația școlară românească în continuă creștere. Cu atât mai mult cu cât în Constanța ființau șapte școli turcești, două grecești, una armenească, una a bulgarilor, una pe lângă biserica catolică. Singura școală primară pentru copiii românilor fusese inaugurată la începutul anului 1879 de către institutorul Costache Petrescu, în localul de pe strada Traian.

22 decembrie 1898.

Un studiu amănunțit privind construirea unui necesar canal Cernavoda Constanța este dat publicității de către inginerul B.G.Assan. Puțin mai târziu, un alt inginer român cu activitate multiplă în Dobrogea, Jean Stoenescu Dunăre, pleda convingător pentru aceeași idee.

20 decembrie 1904.

Se lansează la Constanța una dintre cele mai românești publicații, cu impact social și politic asupra întregii vieți a Dobrogei, de o longevitate de peste patru decenii. Este vorba despre "Dobrogea Jună", al cărui artizan, proprietar și mentor a fost Constantin Sarry.

14 decembrie 1925.

Ziarul "Farul" scria, printre altele: "Cișmeaua de la Anadalchioi se pare că datează de pe vremea împăratului Traian. Cu prilejul expediției sale militare pe aceste locuri, Traian a dispus

înființarea de cișmele trebuincioase trupelor de soldați. După războiul de independență, cișmeaua a fost cumpărată, odată cu terenul din jur, de Mihail Kogălniceanu. Cișmeaua era ruinată și un turc s-a învrednicit să o repare sub privirile mirate ale proprietarului. Luând gestul drept o rușine, Kogălniceanu a dispus reparația și cioplirea unei cruci pe placa principală a cișmelei. Turcii au spart, însă, însemnul creștin" și la acest an de refaceri edilitare ziarul publică un apel către oamenii de bine și cu dare de mână să săvârșească o faptă deopotrivă cetățenească și patriotică.

12 decembrie 1934.

Primarul Constanței, Horia Grigorescu, solicită o întrevedere expresă cu Gheorghe Tătărașcu, președintele Consiliului de Miniștri, și cere răspicat sprijinul țării pentru continuarea lucrărilor de modernizare a orașului Constanța. Se pare că intervenția sa a avut ecoul scontat căci anul următor sunt finalizate și date în funcțiune abatorul pentru export, aeroportul, gara maritimă.

27 decembrie 1873

Se constituie Federația societăților de sport din România.

27 decembrie 1945.

A fost creat Fondul Monetar Internațional și Banca Internațională de Reconstrucție și Dezvoltare.

30 decembrie 1923.

Premiera primei coproducții în istoria filmului românesc "Tigăncușa de la iatac". În 1924, primul film de autor-comedia lui Jean Georgescu, "Milionar pentru o zi".

31 decembrie 1375.

A murit scriitorul italian Giovanni Boccaccio.

31 decembrie 1852

Inaugurarea Teatrului Național din București, al cărui arhitect a fost Joseph Heft. Primul director al instituției teatrale românești-Costache Caragiale.

31 decembrie 1889

A murit marele nostru povestitor Ion Creangă.

Expoziție de desene ale copiilor

Lucrări din cadrul Expoziției de pictură și grafică „**Mari valori de mici dimensiuni**”, organizată de Catedra de Arte Vizuale, din cadrul Compartimentului Școala Populară de Arte și Meserii, cu participarea elevilor claselor conduse de Ana-Maria CEARĂ, Oana CĂLINESCU și Lidia PANAIT.

Coordonator: Expert Florentin SÎRBU

Botezatu Oana Maria

Dordea Giulia

Dordea Mădălina

Cristea Ioana Isabela

Ghita Bianca

Nicolae Ailin

Rădulescu Mihai

Lepădatu Veronica

Călin Clara

Gudu Demethria

Voineagu Maria Daria

Lepădatu Veronica

Olteanu Sofia

Călin Clara

Vîrje Carmen

Stan Sebastian - icoană pe sticlă